

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน
- ตอนที่ 2 วิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง
- ตอนที่ 3 พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์
- ตอนที่ 4 ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

1.1 ลักษณะทั่วไปของชุมชน

บ้านห้วยดง ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเปียง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำเหมืองเจ้าไหลผ่าน สภาพหมู่บ้านมีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท อยู่ห่างจากอำเภอสันป่าตอง 5 กิโลเมตร การคมนาคมภายในหมู่บ้านและภายนอก สะดวก มีถนนสายใหญ่หลัก 2 สาย คือ ถนนสายสันป่าตอง – บ้านกาด และถนนสายคันคลอง ชลประทานแม่แตง ซึ่งเป็นถนนลาดยางตลอด ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ 40 นาที จากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ถึงอำเภอสันป่าตอง ซึ่งมีระยะทาง 27 กิโลเมตร ภายในหมู่บ้านมีถนนคอนกรีต ตรอก ซอยติดต่อเชื่อมถึงกันทั้งหมู่บ้าน การคมนาคมของคนในหมู่บ้านจะมีรถสองแถวรับจ้าง จำนวน 5 คัน และใช้รถยนต์ส่วนตัว ซึ่งมีใช้กันประมาณ 20 คัน และมอเตอร์ไซด์ส่วนตัวที่มีใช้กันทุกครอบครัว

ในหมู่บ้านมีประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ของกรมอนามัย มีน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภคเพียงพอ มีไฟฟ้า โทรศัพท์บ้าน และโทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง มีร้านค้าของชำ 3 ร้าน ตลาดสดอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 1 กิโลเมตร เริ่มจำหน่ายสินค้า อาหาร ตั้งแต่เวลา 08.00 – 14.00 น. และมีบริการตลาดเคลื่อนที่จำหน่ายถึงบ้าน ซึ่งแม่ค้าจะบรรทุกสินค้าอาหาร พืชผักผลไม้ทุกชนิดตระเวนขายภายในหมู่บ้าน โดยใช้รถมอเตอร์ไซด์

จากการเดินสำรวจสภาพทั่วไปของหมู่บ้านกับอาสาสมัครสาธารณสุข พบว่า ลักษณะบ้านเรือนส่วนใหญ่ที่เป็นบ้านใต้ถุนสูง เลี้ยงวัวควายไว้ใต้ถุนบ้าน และมีการเก็บขยะที่ไม่ถูกต้อง มีขยะแห้งกระจัดกระจายอยู่ตามบริเวณบ้าน ถึงรองรับขยะที่จัดไว้หน้าบ้านไม่มีฝาปิด มีแมลงวันตอม จากการสอบถามได้ความว่าการกำจัดขยะของหมู่บ้าน จ้างคนเก็บขยะโดย อบต. 2-3 วันเก็บครั้ง ในบริเวณบ้านมีมูลสัตว์และน้ำขัง มีร้านขายของชำในหมู่บ้าน 3 แห่ง อยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน 1 แห่ง แต่ละร้านจำหน่ายสินค้าจำเป็นลักษณะคล้ายกัน เช่น อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูปบรรจุซอง ขนมสำหรับเด็ก ที่ขาดไม่ได้ คือ ยาแดงเหล้าพร้อม กับแก๊สที่ผู้ชายเตรียมไว้ให้ลูกค้า ได้แก่ ชาวบ้านบริเวณนั้น และที่เดินทางผ่าน คือ มะม่วงดองเกลือ และมะขาม

การดำรงชีวิตของชาวบ้านดง เป็นแบบ สังคมเมืองกึ่งชนบท เพราะชุมชนอยู่ใกล้ตัวเมืองเชียงใหม่ มีการเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน จำนวน 81 คน มีทั้งไปกลับและพักค้างคืน และมีเด็กนักเรียนในหมู่บ้านเดินทางไปเรียนในเมือง ซึ่งมีทั้งไปกลับและพักค้างคืนเช่นกัน เนื่องจากการคมนาคมสะดวก เดินทางโดยรถยนต์จากหมู่บ้านถึงตัวเมืองเชียงใหม่ ใช้เวลา 40 นาที โดยรถรับจ้างประจำหมู่บ้าน รถมอเตอร์ไซด์ และรถยนต์ส่วนตัว นอกจากนี้แล้วบ้านแต่ละหลังจะมีอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า พัดลม โทรศัพท์ภายในบ้าน และสาธารณะ ซึ่งจะสามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวกเช่นเดียวกับสังคมในเมือง

จำนวนประชากรบ้านดงทั้งหมด มี 853 คน 224 หลังคาเรือน 201 ครอบครัว

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรแบ่งตามช่วงอายุและเพศของหมู่บ้านดง ปี พ.ศ. 2540

กลุ่มอายุ	จำนวน (คน)
0 – 4 ปี	8
5 – 14 ปี	97
15 – 44 ปี	ชาย 226
	หญิง 218
45 – 50 ปี	ชาย 40
	หญิง 37
50 ปีขึ้นไป	ชาย 97
	หญิง 130
รวม	853 คน

ที่มา : ข้อมูลจากบัญชี 11 (บัญชีข้อมูลประชากร สํารวจเมื่อปี พ.ศ. 2540)
ของสถานีอนามัยบ้านเปียง)

จากตาราง กลุ่มอายุช่วง 15 – 44 ปี มีจำนวนมากที่สุด ของจำนวน -ประชากร

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนแหล่งสาธารณูปโภคในชุมชน

ประเภท	จำนวน (แห่ง)
สถานบริการสาธารณสุข (สถานีอนามัย)	1
ศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก	1
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	1
วัด	1
ร้านค้า	5
ร้านขายของชำ	3
โรงสีข้าว	1
ศูนย์บริการการสาธารณสุขมูลฐาน	1
ประจำหมู่บ้าน (ศสมช.)	
หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	1
โรงฆ่าสัตว์	1
ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงไก่)	3
ประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ (กรมอนามัย)	1
บ่อบาดาลตื้นสูบน้ำโยก	1
บ่อน้ำตื้น	186

ที่มา : จากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนบ้านดง และจากข้อมูลสถานี
อนามัยตำบลบ้านเปียง

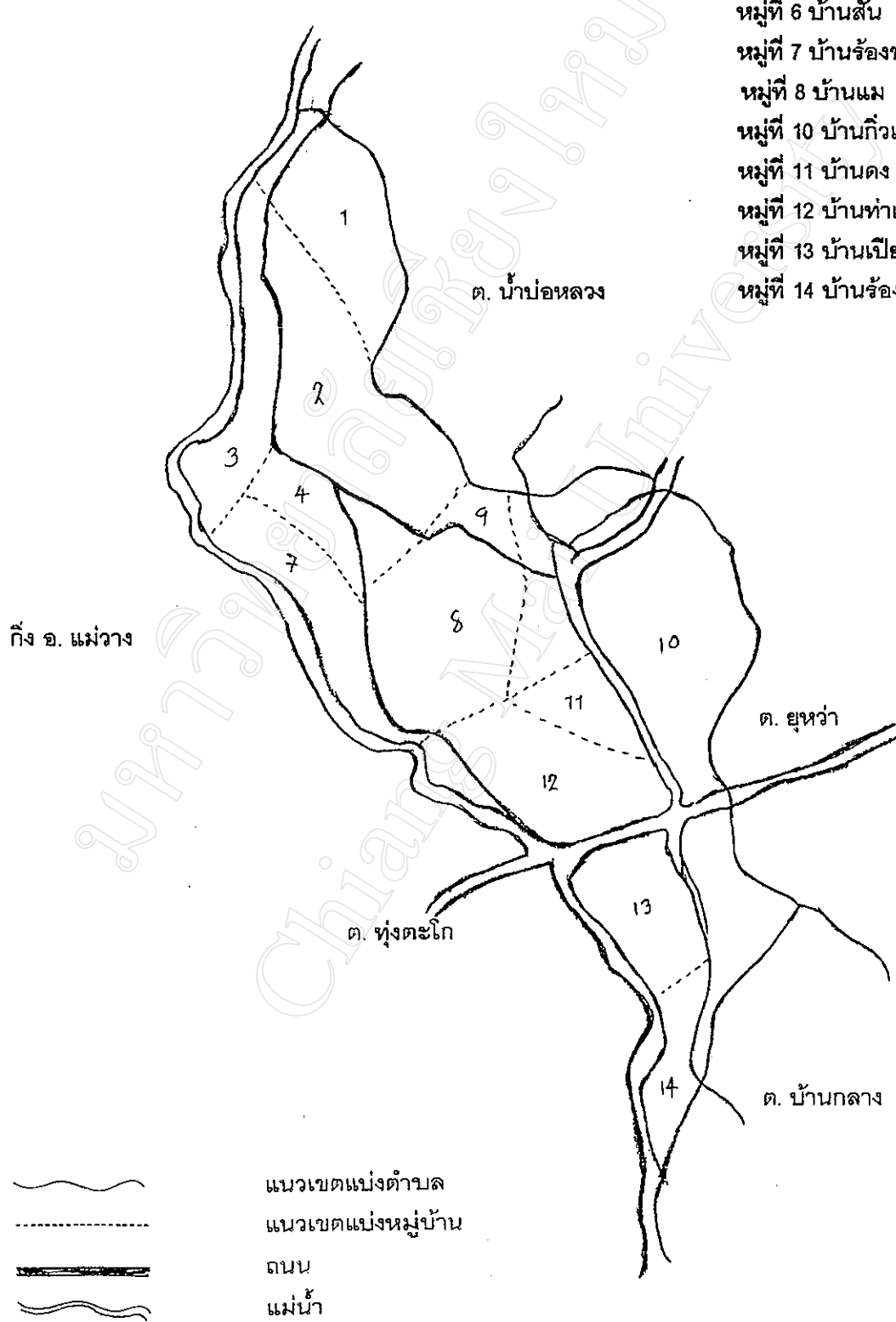
จำนวนอาสาสมัครด้านสาธารณสุข

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	15	คน
อาสาสมัครเอดส์ประจำหมู่บ้าน	1	คน
หมอดำแย (ผดุงครรภ์โบราณ)	2	คน
ช่างสุขภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน	1	คน

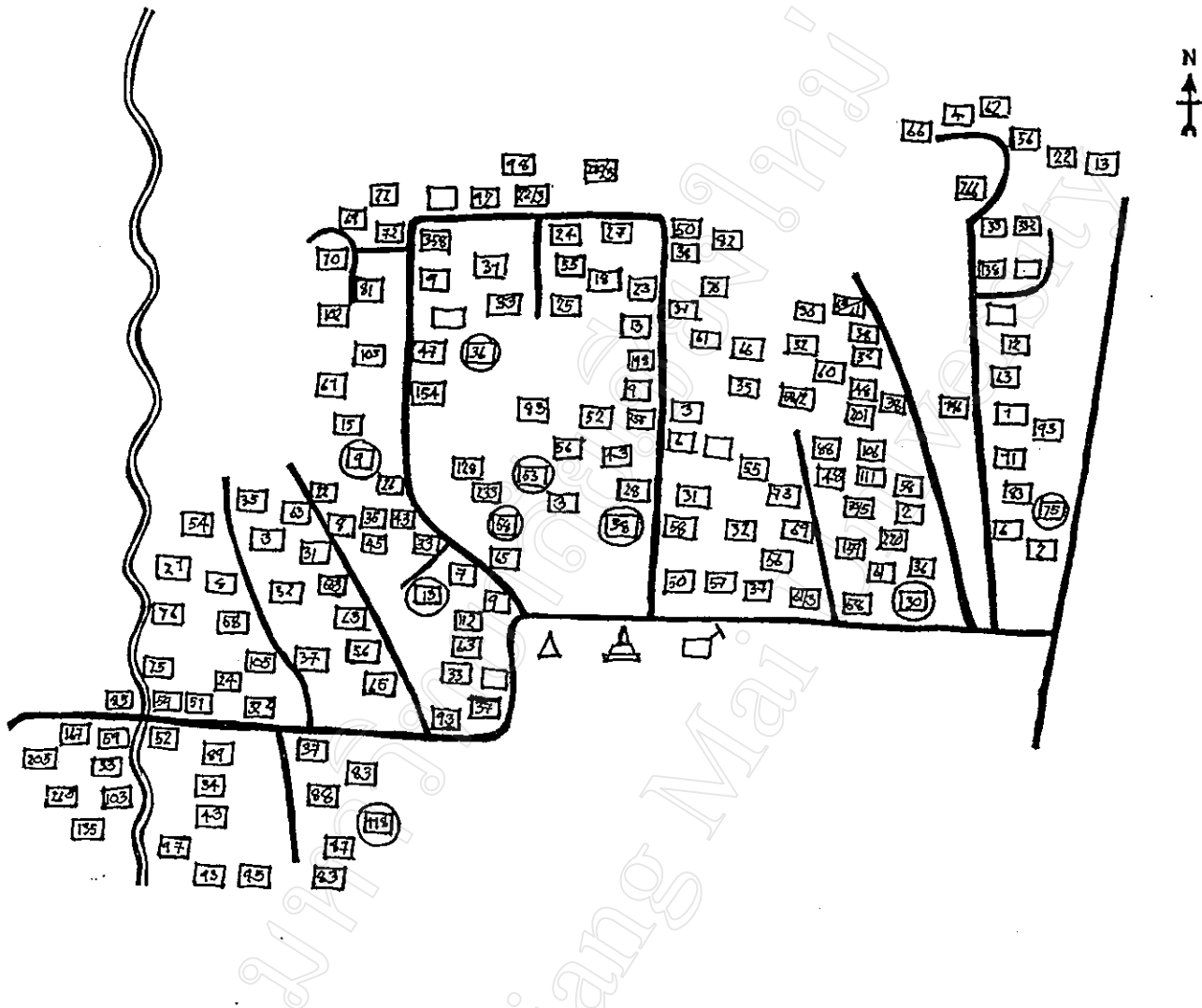
ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล

ภาพที่ 1 แผนที่ตำบลบ้านแม แสดงที่ตั้ง บ้านดง ม.11

- หมู่ที่ 1 บ้านเมืองฟู
- หมู่ที่ 2 บ้านเด่น
- หมู่ที่ 3 บ้านท่าโป่ง
- หมู่ที่ 4 บ้านฉิมพลี
- หมู่ที่ 6 บ้านสัน
- หมู่ที่ 7 บ้านร้องขุ่ม
- หมู่ที่ 8 บ้านแม
- หมู่ที่ 10 บ้านกัวแลน้อย
- หมู่ที่ 11 บ้านดง
- หมู่ที่ 12 บ้านท่าเดื่อ
- หมู่ที่ 13 บ้านเปียง
- หมู่ที่ 14 บ้านร้องธาร

ภาพที่ 2 แผนที่หมู่บ้าน ม.11 บ้านดง

สัญลักษณ์ของรายละเอียดแสดงในแผนที่	ข้อมูลรวมของหมู่บ้าน
ถนน 	จำนวนหลังคาเรือน 224 หลัง
แม่น้ำ 	จำนวนประชากร 805 คน
แหล่งน้ำ 	ระยะห่างจากตำบล 1 กม.
วัด 	ระยะห่างจากอำเภอ 5 กม.
โรงเรียน 	ระยะห่างจากจังหวัด 27 กม.
ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน 	

1.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

หมู่บ้านมีประวัติการก่อตั้งชุมชนมากกว่า 200 ปี บรรพบุรุษสืบเชื้อสาย มาจากชนเผ่า ลัวะและไต ไม่มีหลักฐานปรากฏว่ามีการอพยพมาจากที่ใด จากการบอกเล่าของผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ นายอุ่น อายุ 70 ปี นายอ้าย อายุ 83 ปี นางแก้ว อายุ 60 ปี บรรพบุรุษพ่ออ้าย เป็นคนลัวะอพยพย้ายถิ่นมาจากดอยแม่วิน (อำเภอแม่วาง) ส่วนบรรพบุรุษพ่ออุ่นเป็น คนไต ซึ่งเป็นคนดั้งเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านนี้มานาน ชุมชนจึงมีคน 2 เชื้อสาย คือ ลัวะและไต อาศัยอยู่ร่วมกันมานานเกือบ 200 ปี พ่ออุ่นบอกว่า เมื่อก่อนชุมชนนี้มีอยู่ 90 หลังคาเรือน ซึ่งถือว่าเป็นบ้านใหญ่ คนลัวะและไต มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน คือการถือผี มีผีลัวะ ผีไต ซึ่งต้องมีพิธีเชิญผีป่ามาเป็นผีเรือน เชื่อว่าจะปกป้องรักษาให้คนในครอบครัวไม่ให้เจ็บไม่ไข้ ซึ่งเรียกว่า “ผีเฮือน” ประเพณีที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประเพณีการตาย คนไตจะบรรจุศพไว้ในโลงซึ่งทำด้วยไม้ทั้งต้น เสาธรองตรงกลางบรรจุศพและมีพิธีเผาศพ ส่วนคนลัวะจะทำพิธีฝัง ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นการเผาทั้งหมดแล้ว

ชื่อหมู่บ้านที่เรียกว่าบ้านดงนั้น เดิมหมู่บ้านเป็นป่าสักทอง มีต้นสักเป็นดง (มีมาก) ซึ่งเรียกกันว่า “ดอยป่าสัก” ภายหลังจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดง เนื่องจากมีไม้สักมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ จึงมีอาชีพตัดไม้ขาย เมื่อป่าไม้ลดน้อยลงจึงหันมาประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน ทำนา และรับจ้างสร้างบ้าน จนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนี้ ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันทั้งหมู่บ้าน การแต่งงาน จะเลือกคนในหมู่บ้านเดียวกัน จึงมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติเดียวกัน ซึ่งในอดีตผู้คนในชุมชนนี้สืบเชื้อสายมาจากชาวลัวะ นับถือผี เครือญาติเดียวกันจะนับถือผีเชื้อเดียวกัน ตระกูลใหญ่ในชุมชนนี้ ได้แก่ หน่อคำ คงเขต และดวงคำฟู ผู้วิจัยได้เดินสำรวจสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งนายตา อาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล ร่วมเดินสำรวจหมู่บ้าน ผู้วิจัยสังเกตลักษณะการสร้างบ้านเรือน มีบ้านหลายหลังสร้างอยู่ในบริเวณเดียวกัน เป็นบ้านของพ่อแม่และบ้านลูกสาวที่แยกครอบครัว เมื่อแต่งงานแล้วสร้างอยู่ร่วมกันในบริเวณพื้นที่บ้านของพ่อแม่ ซึ่งเป็นลักษณะครอบครัวขยายอาศัยอยู่ร่วมกัน ระบบความสัมพันธ์เสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ทั้งพ่อบ้านและแม่บ้าน ต่างก็ทำงานช่วยกันทำมาหากิน รับจ้างทำงานก่อสร้างนอกหมู่บ้าน ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การเลี้ยงดูบุตรระหว่างที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ปู่ ย่า ตา ยายจะช่วยดูแลให้ และเมื่อถึง

เกณฑ์เข้าเรียนก็จะนำไปเรียนที่โรงเรียนก่อนวัยเรียน เพื่อลดภาระการเลี้ยงดูเด็ก ทำให้พ่อแม่มีเวลาออกไปทำงานได้

นางแก้ว มูลคง เป็นชาวบ้าน กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนว่ามีความสนิทสนมและรู้จักกันทั้งหมดจากหัวบ้านถึงท้ายบ้าน คนในบ้านนี้เป็นญาติๆ กันเกือบทั้งหมด มีการไปมาหาสู่ระหว่างญาติ และช่วยเหลือกันรวมถึงเพื่อนบ้านใกล้เคียงด้วย การไปเยี่ยมเยียนกันเมื่อมีผู้เจ็บป่วย การให้คำแนะนำปรึกษาหรือ การรักษาพยาบาล และเลือกสถานบริการรักษาพยาบาล การให้กำลังใจผู้เจ็บป่วย การปรึกษาเรื่องการทำมาหากินของครอบครัว รวมทั้งหากมีปัญหาเรื่องเงิน ก็จะไปขอยืมเงินจากญาติมาใช้จ่ายก่อน จะไปไหนมาไหนก็ฝากคนข้างบ้านช่วยดูแล ผู้อาวุโสของครอบครัวจะเป็นผู้มีบทบาทในการตัดสินใจปัญหา จึงสรุปได้ว่าชุมชนนี้มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงทางเครือญาติ มีการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

นอกจากความสัมพันธ์ในทางเครือญาติแล้ว ชุมชนยังมีความสัมพันธ์จากกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน และการพัฒนาหมู่บ้าน และการรณรงค์ทางด้านสาธารณสุข ที่หน่วยงานของรัฐขอความร่วมมือ เช่น งานรณรงค์ควบคุมโรคติดต่อในหมู่บ้าน งานรณรงค์ทำความสะอาดในหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านจะมาร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือดีมาก ซึ่งผู้นำชุมชน หัวหน้ากลุ่มบ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขมี บทบาทในการขอความร่วมมือให้ชาวบ้านมาร่วมกิจกรรม โดยแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน และการประชุมชาวบ้าน

ด้านการให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรม และพิธีกรรมในหมู่บ้าน เช่น งานศพ ชาวบ้านจะแวะเวียนมาที่บ้านงานศพมิได้ขาด โดยนำเงินและข้าวสารมาช่วยงาน เจ้าภาพจะจัดเลี้ยงอาหาร สุรา ไข่เลี้ยงแขกตลอดวัน นายสมบัติ (เป็นเพื่อนบ้านผู้เสียชีวิตมาร่วมงานศพ) เล่าว่า ทุกครอบครัวต้องมาช่วยงาน แม้ว่าต้องหยุดงานขาดรายได้ ซึ่งถือว่าเป็นการมาทำบุญให้ผู้ตาย ใครรู้ข่าวก็จะมากันไม่ต้องเชิญ และเป็นข้อตกลงกันในหมู่บ้าน หากไม่ไปช่วยงาน หากถึงคราว ที่บ้านตนเองมีงานก็จะมีใครมาช่วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนนี้ มีการช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญถึงแม้ว่า จะต้องขาดรายได้

1.3 โครงสร้างทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ

ประเพณี วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่ชาวบ้านหมื่นนับถือกันทุกหลังคาเรือน นอกจากการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว ในชุมชนยังมีการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อด้วยคือ พิธีกรรมเลี้ยงผี ซึ่งเป็นการแสดงถึงการเคารพบรรพบุรุษ และแสดงความขอบคุณที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข โดยจะมีการจัดเลี้ยงทุกปี ปัจจุบัน - พิธีกรรมนี้ก็ยังคงปฏิบัติกันอยู่

ประเพณีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ยึดถือปฏิบัติกันในชุมชนภาคเหนือ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือมีความแตกต่างกันในรายละเอียดและความเชื่อบ้าง ประเพณีวัฒนธรรมของหมู่บ้านจัดตามลำดับ มีดังนี้

ประเพณี	พิธีกรรม	ความเชื่อ	ระยะเวลา
ทานข้าวใหม่	นำข้าวเปลือกหลังฤดูเก็บเกี่ยว หรือเงินตามราคาข้าวเปลือกที่กำหนดไปถวายวัด เพื่อขาย เป็นรายได้บำรุงวัด	อุทิศส่วนกุศลแก่ บรรพบุรุษ	เดือนสี่, ห้า (มกราคม - กุมภาพันธ์)
ปอยหลวง	ทำบุญเฉลิมฉลองการสร้างวิหารเสร็จ จัดให้มีงานรื่นเริง มหรสพเฉลิมฉลอง 3-5 วัน ทั้งกลางวันและกลางคืน	สร้างบุญกุศลให้ แก่ตนเอง และ ครอบครัว	เดือนหก (มีนาคม)

ประเพณี	พิธีกรรม	ความเชื่อ	ระยะเวลา
ปีใหม่เมือง (สงกรานต์)	ทำบุญที่วัดในหมู่บ้าน - รดน้ำ ดำหัวผู้ใหญ่ เล่นน้ำ สงกรานต์ ขนทรายเข้าวัด ก่อเจดีย์ทราย แห่ไม้ก้ำ ซึ่ง ต่อมาวันปีใหม่เมือง ได้ถือ ปฏิบัติเป็นวันรวมญาติ พี่น้องที่เดินทางออกไป ทำงานต่างจังหวัด ได้มี โอกาสกลับบ้าน ซึ่งถือเป็น วันหยุดพักผ่อนประจำปี ได้ สิทธิหยุดงานนาน 5-7 วัน โดยในหมู่บ้านจะจัดงาน เลี้ยงฉลอง สังสรรค์ รับ ขวัญลูกหลานที่กลับมา เยี่ยมบ้าน	การขอขมาลาโทษ ผู้ใหญ่ และถือ โอกาสเยี่ยมเยียน ให้กำลังใจ ผู้เฒ่า ผู้แก่	เดือนเจ็ด (เมษายน)
ทำบุญแปดเป็ง	ทำบุญที่วัดในหมู่บ้าน ไป นอนวัด ฟังเทศน์	ทำบุญเพื่อความ เป็นสิริมงคล เป็น กุศลแก่ตนเองและ ครอบครัว	เดือนแปด (พฤษภาคม)
เลี้ยงผี	จัดเครื่องเซ่นไหว้ ไก่ต้ม เหล้าขาว อาหาร ธูป เทียน เลี้ยงในหมู่เครือญาติเดียว กัน	ผีเป็นผู้ปกป้อง รักษาคนในครอบครัว ให้อยู่เย็นเป็น สุข จัดเลี้ยงผี เพื่อ ขอบคุณผีปู่ย่า	เดือนเก้า วันที่ไม่นิยม จัดเลี้ยงผี คือ วันพุธ, ศุกร์ และวันเก้า กอง

ประเพณี	พิธีกรรม	ความเชื่อ	ระยะเวลา
เข้าพรรษา	ทำบุญถวายเทียนพรรษา ฟังเทศน์ รับศีล 8 สวด - กัมภวานวดดื่มเหล้าตลอดเทศกาลเข้าพรรษา	พระภิกษุสงฆ์จำพรรษา	เดือนสิบ, สิบเอ็ด (กรกฎาคม, สิงหาคม) และ - ออกพรรษา เดือนเกียง (กันยายน)
สลากภัต (ตานก๋วยสลาก)	จัดก๋วยสลาก รวบรวมเงินระหว่างญาติพี่น้อง เรียกว่าเส้นสลาก ตันสลาก ประกอบด้วย ข้าว อาหาร ของใช้จำเป็นสำหรับพระสงฆ์ ถ้าเป็นต้นเงินเรียก "สลากภัตนำโชค" และนำต้นสลากไปถวายแก่พระสงฆ์ ด้วยวิธีจับสลาก ซึ่งจะทำกันทุกบ้าน	ทำบุญเพื่อส่งผลบุญในชาติหน้า อุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ	เดือนสิบเอ็ด เกียง (ปลายเดือน กันยายนถึง กลางเดือน ตุลาคม)
ยี่เป็ง (ลอยกระทง)	ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ปลอยโคมลอย จุดประทีป จัดงาน รื่นเริง สวรรค์ลอยกระทง	สะเดาะเคราะห์ (ปลอยเคราะห์) ทำให้มีความสุข	เดือนยี่ (พฤศจิกายน)

ในระหว่างเดือนเข้าพรรษาจะยังมีงานทอดผ้าป่า และหลังออกพรรษาก็จะมีงานทอดกฐิน ซึ่งทั้งงานทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ก็เป็นงานทำบุญที่มีงานรื่นเริง สวรรค์รวมอยู่ด้วย

ประเพณี	พิธีกรรม	ความเชื่อ	ระยะเวลา
สืบชาติตา	จัดสวด (กระทงใบตอง)	สะเดาะเคราะห์	ไม่กำหนด ทำ
(สะเดาะ	บรรจอาหาร คาวหวาน	และให้กำลังใจ	ได้ทุกเดือน
เคราะห์) พิธี	ตบแต่งด้วยดอกไม้สวยงาม	แก่ผู้ป่วย	
กรรมที่เกี่ยวข้อง	ทำพิธีส่งเคราะห์และเรียก		
กับสุขภาพ	ขวัญโดยพ่อนาน คือผู้ซึ่ง		
	เคยบวชเรียนมาแล้ว		

นอกจากนี้แล้วยังมีประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีแต่งงาน ประเพณี งานศพ ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีงานบวช การเลี้ยงฉลองวันเกิด ซึ่งเป็นที่นิยมจัดในกลุ่มคนผู้ที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ ซึ่งขนาดของการจัดงาน ขึ้นอยู่กับฐานะของผู้จัด (เจ้าภาพ)

งานประเพณีต่างๆ ส่วนใหญ่จะมีการดื่มสุราระหว่างผู้เข้าร่วมงาน งานประเพณีที่ถือว่ามีกรรมร่วมกันมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มวัยแรงงาน ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญสลากภัต และประเพณียี่เป็ง ซึ่งเป็นโอกาสที่ทำให้หนุ่มสาวมีโอกาสพบปะสังสรรค์ สนุกสนาน มีการจัดงานมโหรีสพ ที่วัด โรงเรียน และมีระยะเวลาจัดงานหลายวัน หนุ่มสาวได้เที่ยวเตร่ ดื่มสุรา และเป็นเหตุนำไปสู่การออกไปเที่ยวนอกหมู่บ้าน และการมีเพศสัมพันธ์ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์

การรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มองค์กรของหมู่บ้านมี 2 ลักษณะ คือ

1. องค์กรจัดตั้งเป็นทางการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีหน่วยราชการองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ให้การสนับสนุน ทำหน้าที่บริหารงานการพัฒนาตำบลและหมู่บ้าน ผู้ใหญ่สุวิทย์ต้องการให้คนหนุ่มสาวในหมู่บ้าน ได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งประธานกลุ่มหนุ่มสาวของหมู่บ้านได้รับ คัดเลือกเป็นสมาชิก อบต. ตำบลบ้านแมร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน รวมเป็นสมาชิก อบต. หมู่บ้านละ 2 คน

องค์กรพัฒนาสตรี จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มสตรี ซึ่งหน่วยงานพัฒนาชุมชนเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มสนใจ เช่น กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มถนอมอาหาร กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีสมาชิกกลุ่ม 30 คน

องค์กรอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ กระจายข่าวสาร สนับสนุนการปฏิบัติงานสาธารณสุขในพื้นที่ ให้บริการสาธารณสุขขั้น พื้นฐานแก่ประชาชนในหมู่บ้าน เช่น ทำแผลเล็กๆ น้อยๆ จำหน่ายยาสามัญประจำบ้าน ฝ้า ระวังโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อในหมู่บ้าน ปฏิบัติงานในศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนประจำ หมู่บ้าน (ศสมช.) อาสาสมัครสาธารณสุขเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านที่ชาวบ้านเคารพ นับถือ รู้ จักดี ซึ่งปัจจุบันอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้านนี้มีจำนวน 15 คน รับผิดชอบดูแลครอบครัว ในระแวกบ้านตนเอง 10 หลังคาเรือนต่ออาสาสมัครสาธารณสุข 1 คน การทำงานของอาสา สมัครสาธารณสุขไม่มีค่าตอบแทนใดๆ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มอาสาสมัครจะรวมตัว เป็นชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบล อำเภอ เพื่อช่วยเหลือส่งเคราะห์กลุ่มของตนเอง

กลุ่มออมทรัพย์ตำบล มีพ่อคำปัน เป็นผู้นำกลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สมาชิกกลุ่ม ซึ่งได้รับการส่งเสริมการจัดตั้งจากพัฒนา ชุมชนประจำอำเภอ ในระยะเริ่มแรกสมาชิกมาจากการรับสมัคร กลุ่มออมทรัพย์จากสมาชิก เดือนละ 50-100 บาทต่อสมาชิก 1 คน โดยส่งเงิน ออมทรัพย์ ทุกวันที่ 5 ของเดือน สมาชิกได้ รับสิทธิกู้ยืมเงิน เพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพ การกู้ยืมเงินนี้สมาชิกไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำ ประกันแต่ให้มีคนค้ำประกัน 2 คน โดยมีกติกาว่าต้องจ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือน ถ้า สมาชิกไม่มาประชุมติดต่อกัน 3 ครั้ง หรือทำให้กลุ่มแตกแยก กลุ่มจะไม่รับเป็นสมาชิก และคืน เงินออมให้ สวัสดิการที่ให้แก่สมาชิก คือ เมื่อเจ็บป่วย กลุ่มจะให้ยืมเงินค่ารักษา 5,000 บาท เสียชีวิต 10,000 บาท ผ่อนชำระที่หลัง ไม่เสียดอกเบี้ยและช่วยเหลืองานศพฯ ละ 500 บาท นอกจากนี้แล้วยังให้การสงเคราะห์ผู้ยากจนในหมู่บ้าน ให้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพได้ โดย ไม่ต้องสมัครเป็นสมาชิก การบริหารเงินของกลุ่มใช้ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การไว้วางใจกรรมกรและความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นจิตสำนึกของชาวบ้านและเยาวชน เพื่อสืบทอด เจตนารมณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ไว้ต่อไป ดังคำกล่าวของพ่อคำปันผู้นำกลุ่มที่ว่า "ถ้าพวกเรา ชาวบ้านออมเงินกันทุกบ้าน แคลเดือนละ 50 บาท ก็มีเงินหมุนเวียนกู้ยืมเงินเพียงพอ ไม่ต้องไป เสียดอกเบี้ยให้ธนาคาร และจะมีเงินหมุนทั้งตำบลเป็นล้านก็เป็นได้ ช่างหน้าจะได้ขยาย กิจกรรมกลุ่มไปทางด้านการศึกษา การเจ็บป่วยด้วย ตอนนี้อาชีพก่อนต้องช่วยเหลือ กันต่างคนต่างอยู่ไม่ได้"

กลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ เป็นกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนเงินกองทุนจากรัฐบาล (ศูนย์เอดส์ภาคเหนือตอนบน คอนบ.) องค์การเอกชนต่างประเทศ (องค์การแพลน) และมูลนิธิเกื้ออรุณ มีคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งจากคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้บริหารเงิน ทำหน้าที่พิจารณาให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้ป่วยเอดส์ สงเคราะห์ผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์ เช่น ครอบครัวผู้ป่วยเอดส์ เด็กพิการพ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ ผู้สูงอายุที่สูญเสียชีวิตจากโรคเอดส์และไม่มีคนเลี้ยงดู การส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ติดเชื้อ จัดทุนการศึกษาแก่เด็กที่กำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์ จัดกิจกรรม แก้ไขปัญหา โรคเอดส์ในหมู่บ้าน เป็นต้น โดยคณะกรรมการจะเป็นผู้ทราบข้อมูลผู้ติดเชื้อเอดส์ และออกเยี่ยมบ้านผู้ป่วยเอดส์อยู่เสมอเพื่อให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้แล้วสภาตำบลบ้านเปียงยังได้สนับสนุนงบประมาณของสภาตำบล อุดหนุนแก่ผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นค่ารักษาพยาบาล จัดซื้อยา สมุนไพร ให้แก่ผู้ป่วยเอดส์

2. องค์การไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ให้ความช่วยเหลือครอบครัวผู้เสียชีวิตในหมู่บ้าน รวมกลุ่มกันจัดตั้งขึ้น มีทุกครอบครัวในหมู่บ้านเป็นสมาชิกโดยความสมัครใจ ช่วยเหลืองานศพ ศพละ 40 บาท ข้าวสาร 1 ลิตร และให้มีคนไปช่วยงานบ้านศพ ครอบครัวละ 1 คน ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ถือปฏิบัติกันมานาน ดังคำกล่าวของพ่อตา "ทุกวันนี้ศพมีมาก พ่อจ่ายค่าศพเดือนนี้ไปแล้ว 2 ศพ ศพละ 40 บาท จ่ายเหมือนกันทุกบ้าน ตกลงกันไว้แบบนี้"

กลุ่มส่งเสริมการออกกำลังกาย เป็นการรวมกลุ่มของวัยรุ่นหนุ่มสาวที่สนใจการออกกำลังกายและการกีฬา กลุ่มหนุ่มสาวได้หันมาออกกำลังกายแทนการสังสรรค์ เที่ยวเตร่ กีฬาที่เล่น ได้แก่ ฟุตบอล (ชาย) วอลเลย์บอล (หญิง) มีการฝึกซ้อมแข่งขันกันในหมู่บ้านเป็นประจำ หลังเลิกงาน ทีมฟุตบอลของหมู่บ้านนี้แข่งขันชนะในระดับตำบล ได้เป็นตัวแทนตำบลไปแข่งขันในระดับอำเภอ และใช้ลานวัดในหมู่บ้านเป็นสนามฝึกซ้อม

กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมทางศาสนา เก็บค่าสมาชิกคนละ 10 บาท / เดือน ผู้สูงอายุทุกคนในหมู่บ้านเป็นสมาชิก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบลได้ให้บริการตรวจสุขภาพ แนะนำการปฏิบัติตัวเมื่อเจ็บป่วย และส่งเสริมสุขภาพการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีการนัดหมายกันที่วัดในวันพระ ตรวจวัดความดันโลหิต และตรวจหาน้ำตาลในปัสสาวะ เพื่อเฝ้าระวังโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

กลุ่มเครือญาติ คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติเดียวกัน ในอดีตจะแต่งงานกันภายในหมู่บ้าน ไม่นิยมแต่งงานกับคนนอกหมู่บ้าน จึงทำให้ความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติแน่นแฟ้น มีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มเครือญาติเดียวกันทางด้านเศรษฐกิจ การดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การปรึกษาหารือเรื่องการทำมาหากิน การเจ็บป่วย การรักษาพื้นบ้าน ซึ่งในชุมชนนี้มีหมอพื้นบ้านที่ให้การรักษาผู้ป่วยในหมู่บ้านอยู่ 1 คน

การศึกษา

พ่อหลวงสุวิทย์ หน่อคำ บอกว่า หมู่บ้านนี้ในอดีต เด็กเรียนกันที่โรงเรียนวัดบ้านดง ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ปัจจุบันมีเด็กในหมู่บ้านน้อยลง โรงเรียนวัดบ้านดงจึงปิดการเรียนการสอน ดังนั้น เด็กในหมู่บ้านนี้จึงไปเรียนรวมกันที่โรงเรียนกัวแลน้อย (ระดับประถมศึกษา) โรงเรียนบ้านเปียง (โรงเรียนขยายโอกาส) และเรียนต่อระดับมัธยมที่โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม และโรงเรียนมัธยมน้ำบ่อหลวง นายอ้าย มูลดง ผู้อำนวยการของหมู่บ้านเล่าว่า ในอดีตผู้ชายจะบวชเรียนที่วัดสามารถอ่านออกเขียนได้และเป็นครูสอนคนในหมู่บ้าน ส่วนผู้หญิงสมัยก่อนจะไม่ได้เรียนหนังสือจึงอ่านหนังสือไม่ได้ ผู้คนในหมู่บ้านจะจบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ ประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่รัฐจัดให้ เมื่อจบการศึกษาจะประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา รับจ้างแรงงาน ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพอิสระและเป็นอาชีพที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันนี้เด็กนักเรียนในหมู่บ้านจะเรียนต่อเมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย จนถึงระดับอุดมศึกษาปริญญาตรี ปวส. ปวท. ซึ่งจะเดินทางไปเรียนในอำเภอสันป่าตอง และตัวเมืองเชียงใหม่ นอกจากการศึกษาในระบบที่รัฐจัดแล้ว ยังมีการจัดการศึกษานอกระบบในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลที่ต้องการเรียนต่อและไม่มีโอกาสเรียนในโรงเรียน หรืออายุเกินวัยเรียน ได้มีโอกาสเรียนต่อได้ โดยมีหลักสูตรสายสามัญและสายอาชีพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทางการศึกษา นายถา ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บอกว่า เพื่อนอาสาสมัครสาธารณสุขหลายคนก็มาสมัครเรียนที่ ศูนย์ ศรช. จบหลักสูตรสายสามัญไปแล้วหลายคนทำให้ได้พัฒนาตนเอง และมีโอกาสสอบเทียบโอน และนำวุฒิไปศึกษาต่อระดับ ปวท. ได้ และระหว่างการเรียนรู้ก็ทำงานประกอบอาชีพไปด้วย

แหล่งความรู้ในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านนี้ สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ในหมู่บ้าน เช่น ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน ส่วนเรื่องสุขภาพอนามัยและการสาธารณสุขสามารถศึกษา และเรียนรู้ได้จากบอร์ดความรู้ที่จัดไว้

ในสถานีนอนามัย ซึ่งจะมีจัดไว้ตลอดปี และการให้ศึกษาเคลื่อนที่ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ เคลื่อนที่ไปในทุกหมู่บ้านของเขตอำเภอสันป่าตองในโครงการ “ความรู้คู่บ้านเชิง” รวมทั้งการให้ความรู้โดยการสอนของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งจะสอดแทรกในการพูดคุยขณะการเยี่ยมบ้าน และถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพให้แก่แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว โดยการจัดกลุ่มสนทนาศึกษาปัญหาด้านสุขภาพในละแวกครอบครัวที่อาสาสมัครสาธารณสุขรับผิดชอบ ประมาณ 10 – 15 หลังคาเรือน รวมทั้งการให้บริการในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน การศึกษาที่ได้รับทางสื่อสารมวลชนที่เข้าถึงบ้าน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการให้การศึกษานอกระบบที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

การสาธารณสุข

ประชาชนในหมู่บ้านจะได้รับบริการสาธารณสุขจากสถานีนอนามัยประจำตำบล คือ สถานีนอนามัยบ้านเปียง และสถานีนอนามัยบ้านแม่ การบริการสาธารณสุขในขอบเขตการบริการมีดังนี้ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ งานอนามัยแม่และเด็ก ให้บริการดูแลแม่และเด็ก ก่อนคลอด และหลังคลอด งานวางแผนครอบครัว งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค งานโภชนาการและเฝ้าระวังภาวะทุโภชนาในเด็กกลุ่มอายุต่างๆ งานส่งเสริมสุขภาพและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ งานควบคุมโรคติดต่อ งานควบคุมโรคไม่ติดต่อ งานสุขภาพิบาลอนามัยสิ่งแวดล้อม งานคุ้มครองผู้บริโภค และงานการสาธารณสุขมูลฐาน โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติงานสถานีนอนามัยละ 3 คน ให้บริการในวันราชการ ตามเวลาราชการ 08.30 – 16.30 น. นอกเวลาราชการจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งพักอยู่ในบริเวณสถานีนอนามัยให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง กรณีที่มีผู้ป่วยมารับบริการมีอาการหนักไม่สามารถให้การรักษาได้ในสถานีนอนามัย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จะทำหนังสือส่งตัวให้ผู้ป่วยไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลสันป่าตอง และถ้าโรงพยาบาลสันป่าตองไม่สามารถให้การรักษาได้ ผู้ป่วยก็จะถูกส่งต่อไปยังโรงพยาบาลนครพิงค์ต่อไป ซึ่งเป็นระบบที่ช่วยให้ผู้ป่วยไม่ต้องเสียเงินค่ารักษาพยาบาลมากเกินไป ความจำเป็น ซึ่งการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ก็ควรที่จะใช้บริการในสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้านก่อน การให้ช่วยเหลือสำหรับบุคคลผู้ด้อยโอกาสที่สมควรได้รับการช่วยเหลือก็ถูกดูแล เช่น ผู้มีรายได้น้อย คือมีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อปี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี จะได้รับบัตรสงเคราะห์ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งให้มีสิทธิรับบริการสาธารณสุขได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย สำหรับบุคคลที่พอมีฐานะได้จัดให้มีบัตรประกันสุขภาพ จำหน่ายในราคา

บัตรละ 500 บาทต่อครอบครัว อายุบัตรสามารถใช้บริการได้ 1 ปี ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นบริการที่กระทรวงสาธารณสุขจัดให้บริการแก่ประชาชนทั่วประเทศ

งานสาธารณสุขมูลฐาน เป็นงานที่สนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการสาธารณสุขของชุมชน โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1 คน รับผิดชอบ 10-15 หลังคาเรือน ทำหน้าที่ให้คำแนะนำประชาชนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เฝ้าระวังสภาวะทางสุขภาพและการสาธารณสุขของประชาชนในชุมชน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สามารถให้บริการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐาน เช่น ทำแผล ตรวจวัดความดันโลหิต ตรวจระดับน้ำตาลในปัสสาวะ จำหน่ายยาสามัญประจำบ้าน ซึ่งน้ำหนักรักษา ยาคุมกำเนิด และถุงยางอนามัย เป็นต้น โดยให้บริการในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน (ศสมข.) ปัจจุบัน มีการให้บริการใน ศสมข. บ้านดงไม่ได้เปิดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแล้ว เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขไม่สามารถมาให้บริการได้ จึงเป็นสถานที่จัดการประชุมและที่ทำงานของอาสาสมัคร ประชาชนจะไปใช้บริการรักษาได้ที่สถานีนอนามัย 2 แห่ง คือ สถานีนอนามัยกัวแลน้อย และสถานีนอนามัยบ้านเปียง ซึ่งเปิดบริการ 24 ชั่วโมง สถานีนอนามัยทั้ง 2 แห่ง อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 1-2 กิโลเมตร การเดินทางสะดวก และทั้งนี้อาสาสมัครสาธารณสุขยังให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการเป็นผู้นำการรณรงค์ควบคุมโรคติดต่อต่างๆ เป็นบุคคลตัวอย่างทางด้านพฤติกรรมสุขภาพ และเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพแก่ประชาชนในหมู่บ้าน การดำเนินกิจกรรมทางด้านสาธารณสุขนี้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขได้ให้สิทธิการรักษาพยาบาลแก่ครอบครัวอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นสวัสดิการแทนค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน การคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขจะคัดเลือก โดยคัดเลือกจากบุคคลที่ชุมชนยอมรับและ สมัครใจ เพื่อทำหน้าที่เป็นอาสาสมัคร 2 ปี ปัจจุบันมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 15 คน (ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล)

นอกจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการสาธารณสุขมูลฐานในชุมชนแล้วยังมีอาสาสมัครเอดส์ประจำหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่บริหารเงินกองทุนเอดส์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนเงินกองทุนจากภาครัฐบาล ให้การสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์เป็นรายเดือน ออกเยี่ยมเยียน ให้การช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยเอดส์ และครอบครัวตามหลักเกณฑ์ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ในชุมชน

ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโรคเอดส์ในชุมชนนี้ นายสายัณห์ (สมาชิกรวมประชาชาติ อบต.) เล่าว่า ได้ข่าวเรื่องโรคเอดส์มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เชื่อและไม่สนใจที่จะระมัดระวังตัวเอง คนในหมู่บ้านนี้ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทำงานก่อสร้าง และเดินทางออกไปทำงานนอกหมู่บ้านกันมากเกือบทุกหลังคาเรือน งานที่ทำได้แก่ งานก่อสร้าง งานในสถานบริการโรงแรม แหล่งบันเทิง และรับจ้างทั่วไป ทำให้ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น รายได้ในครอบครัวสูงขึ้น คนในชุมชนมีการเที่ยวเตร่มากขึ้น และเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ประพฤติดูปฏิบัติกันมานาน ผู้ชอบเที่ยวไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์กันสักคน จึงทำให้ติดเชื้อเอชไอวี ป่วยและตายกันมาก ทั้งหมู่บ้านมีคนตายด้วยโรคเอดส์แล้วประมาณ 25 คน ซึ่งเพื่อนๆ ที่เคยไปทำงานรับจ้างด้วยกัน ในเมืองก็ตายไปแล้ว 4 คน คนในหมู่บ้านนี้สามารถที่จะดูลักษณะภายนอกของผู้ติดเชื้อเอดส์ได้ จากประสบการณ์ที่มีคนป่วยและตายมากในหมู่บ้าน ซึ่งจะมีลักษณะภายนอก คือ ร่างกายซูบผอม ผิวดำคล้ำ มีตุ่มดำขึ้นทั่วตัว มีอาการป่วยบ่อย หอกละเอียดบ่อย ซึ่งชาวบ้านเรียกกลุ่มอาการนี้ว่า “เป็นเพี้ยง”

จากการสอบถามข้อมูลสถานการณ์โรคเอดส์ปัจจุบันนายบุญบัน (เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยบ้านเปียง) บอกว่า เมื่อมีเงินสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาจากโรคเอดส์ ทำให้ทราบว่า มีผู้ติดเชื้อเอดส์ที่ไม่แสดงอาการในหมู่บ้านนี้ 4 คน คือ นางดี (นามสมมติ) มีอาชีพเป็นหญิงขายบริการ ปัจจุบันเลิกอาชีพนี้แล้วกลับมารับจ้างทำงานเล็กๆ น้อยๆ ในหมู่บ้าน นายณรงค์ (นามสมมติ) มีอาชีพทำงานรับจ้างในตัวเมืองเชียงใหม่ นางแดง (นามสมมติ) สามีทำงานก่อสร้างในเมืองเชียงใหม่ ตายด้วยโรคเอดส์ เมื่อ 5 ปีก่อน นางปิ่น (นามสมมติ) ทำงานเป็นแม่บ้าน โรงแรมในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งทั้ง 4 คน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ได้อย่างปกติสุขไม่มีใครในหมู่บ้านแสดงความรังเกียจ ได้รับกำลังใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี ปัจจุบันมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้เป็นปกติ

สภาพทางเศรษฐกิจ

ฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ก่อนเศรษฐกิจตกต่ำใน ปี พ.ศ. 2540 จัดได้ว่ามีฐานะอยู่ในเกณฑ์ดี สภาพบ้านเกือบทุกหลังในหมู่บ้านมีสภาพบ้านเรือนดี ถาวร มีสิ่งอำนวยความสะดวก ตู้เย็น โทรทัศน์ รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ส่วนตัว นายสายัณห์ (สมาชิกรวมประชาชาติ อบต.) เล่าว่า อาชีพหลักของคนในหมู่บ้านนี้ประกอบอาชีพ รับจ้างก่อสร้าง ซึ่งเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมานาน โดยเดินทางออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน จำนวน 78 ครอบครัว มีทั้งแรงงานชาย หญิง มีอายุระหว่าง 15-48 ปี นอกจากอาชีพรับจ้างแล้วยังประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา

ทำสวน พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ลำไย หอมหัวใหญ่ และอาชีพค้าขาย" จากรายงาน เอกสารแนะนำสภาพตำบลบ้านเปียง ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวอยู่ระหว่าง 15,000-20,000 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนทางการเกษตร ชาวบ้านสามารถกู้ยืมเงินทุนได้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กลุ่มการเกษตร กลุ่มสมาชิกบัตรสุขภาพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย นายทุนในหมู่บ้านและญาติพี่น้อง ผู้ใหญ่สุวิทย์ เล่าว่า ก่อนสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวบ้านออกไปทำงานก่อสร้างในเมืองเชียงใหม่ 50 - 60 ครอบครัว มีทั้งไปคนเดียว และไปทั้งสามีภรรยาซึ่งจะมีผู้รับเหมาเข้ามาว่าจ้างถึงในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีเพียง 10 ครอบครัว ที่ยังออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ซึ่งต้องไปหางานทำเองในเมืองหมู่บ้านปัจจุบันนี้มีชาวบ้านว่างงานมาก เนื่องจากไม่มีการจ้างงาน ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ งานก่อสร้างซบเซา ผู้รับเหมาไม่มีเงินจ่ายค่าแรง ชาวบ้านที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้างก็หันมาประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน รับจ้างเล็กๆ น้อยๆ ในหมู่บ้าน หรือบางคนเดินทางไปรับจ้างกรุงเทพ ซึ่งยังมีงานก่อสร้างที่พอมีงานทำอยู่บ้าง ส่วนกลุ่มคนงานผู้หนึ่งที่ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาหารกระป๋องที่จังหวัดลำพูน จากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ชาวบ้านหันมาประกอบอาชีพทำการเกษตรในหมู่บ้านมากขึ้น เพื่อรอการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ การจ้างงานจึงจะมีเหมือนเดิมนั้นการเดินทางออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน หรือพักค้างคืนนอกหมู่บ้านน้อยลงไปด้วย

การประกอบอาชีพทำงานก่อสร้าง คนในหมู่บ้านนี้มีอาชีพหลัก คือ การรับจ้างทำงานก่อสร้าง ซึ่งเดินทางไปทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ จังหวัดใกล้เคียง และกรุงเทพมหานคร นอกจากรับจ้างทำงานก่อสร้างแล้ว ยังมีอาชีพรับจ้างทำงานแกะสลัก และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน การเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน หากทำงานในเมืองเชียงใหม่ และลำพูน ก็จะเดินทางไป-กลับ หากเป็นต่างจังหวัดก็พักค้างคืน และกลับมาเยี่ยมบ้านในช่วงสงกรานต์ หรือวันหยุดที่มีวันหยุดติดต่อกันหลายวัน

ผู้ใหญ่สุวิทย์ ซึ่งเป็นผู้รับเหมาระบบไฟฟ้าในอาคาร และนายสมบุญ (ชาวบ้านและมีอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างอาคาร) ได้เล่าถึง การจ้างงานและรับสมัครคนงานก่อสร้างว่าการจ้างแรงงานจะดูจากประสบการณ์ และความสามารถของคนงาน การรับสมัครงาน จะรับสมัครเท่ากับจำนวนที่ต้องการ เป็นงานก่อสร้างอาคาร จะประกอบด้วย ช่างไม้ ช่างปูน และกรรมกร จำนวนประมาณ 5 -10 คนต่องานหนึ่งงาน โดยจะจัดคนงานเข้าทำงานตามช่วงระยะเวลาของการก่อสร้าง และหมุนสับเปลี่ยนสถานที่ไปตามแหล่งงานที่ผู้รับเหมารับงานไว้ ส่วนช่างไฟ ช่างทาสี ก็จะเข้าเก็บงานช่วงท้ายของงวดงาน ซึ่งจะต้องการประมาณ 5 คน การรับ

สมัครคนงานจะเข้าไปหาในหมู่บ้าน ซึ่งมีคนงานเคยทำงานอยู่แล้ว คนงานก็จะมาสมัคร กันเอง อัตราค่าจ้างสำหรับคนงานที่ยังไม่มีประสบการณ์ทำงาน ก็จะรับสมัครให้เป็นกรรมกรฝึกงานไปก่อน ทำหน้าที่ขุดดิน ผสมปูน ยกปูน เทปูน จะได้รับค่าจ้างวันละ 40-100 บาทต่อวัน สำหรับคนงานที่มีฝีมือและประสบการณ์ทำงานมาบ้างแล้ว เช่น ช่างฉาบปูน ช่างไม้ ช่างทาสี ช่างไฟฟ้า มีอัตราค่าจ้างแรงงานวันละ 100-500 บาทต่อวัน การว่าจ้างใช้วิธีตกลงค่าจ้างระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้สมัคร หากพอใจก็ตกลงทำงาน ส่วนหัวหน้าคนงานหรือที่เรียกกันว่า “โฟว์แมน” ซึ่งเป็นคนงานที่มีวุฒิการศึกษา ปวส. และ ปวช. จะทำหน้าที่ เขียนแบบ อ่านหรือถอดแบบ สั่งซื้อวัสดุ คำนวณงบประมาณและควบคุมการทำงานของคนงาน โดยถือว่าเป็นผู้มี ความรับผิดชอบสูง จะได้รับค่าจ้างวันละ 150 – 250 บาทต่อวัน สำหรับอัตราค่าจ้าง หญิงจะ ได้รับน้อยกว่าชาย เนื่องจากผู้หญิงไม่สามารถทำงานหนักได้เท่าชาย คนงานบางคนสมัครไปทำงานทั้งสามีและภรรยา การสมัครไปทำงานจะไปกันเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน จึงมีความสนิทสนมกัน ไป-กลับเข้าออกหมู่บ้านเดียวกัน คนงานที่ต้องพักค้างคืน ก็จะจัดห้องพักรวมไว้ให้ในสถานที่ก่อสร้าง การจ่ายค่าจ้างแรงงาน ผู้รับเหมาจะจ่ายเป็นงวด ทุกวันที่ 15 ของเดือน ซึ่งเมื่อได้รับค่าจ้าง คนงานจะได้รับอนุญาตให้หยุดงานได้ 1 วัน สวัสดิการที่คนงานจะได้รับ คือ กรณีเจ็บป่วยระหว่างงานจะได้รับเงินค่ารักษาพยาบาล ส่วนอุปกรณ์การทำงาน คนงานต้องจัดเตรียมมาเองส่วนตัว และรับผิดชอบจัดเตรียมอาหารกลางวันมารับประทานกันเอง

งานในโรงงานอุตสาหกรรมอาหารกระป๋องลำพูน จะรับสมัครคนงานหญิง ซึ่งมีผู้หญิงในหมู่บ้านนี้ไปทำงานทั้งหมด 42 คน การทำงานจะทำงานเป็นกะ (ช่วงเวลา) มีรถของโรงงานรับส่งในหมู่บ้าน ซึ่งผู้ใหญ่สุวิทย์ บอกว่า ผู้หญิงในหมู่บ้านนี้จะพักผ่อนกันในช่วงเวลา กลางวันเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 3 การประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน แยกประเภทดังนี้

อาชีพ	จำนวน (ครัวเรือน)
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	17
ทำการค้า ธุรกิจ ค้าขาย	16
รับจ้าง	78
การเกษตร / เลี้ยงสัตว์	113
รวม	224

ที่มา : ข้อมูลจากรายงานการสำรวจข้อมูล จปฐ. บ้านดง ปี 2541

ทั้งนี้ครอบครัวหนึ่งๆ อาจประกอบอาชีพหลายๆ อย่างควบคู่กันไป ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ประมาณ 25,000 บาทถึง 50,000 บาทต่อปี (ก่อนปี 2540 ที่มีการรับจ้างทำงานก่อสร้างมาก)

ข้อมูลการประกอบอาชีพรับจ้างนอกหมู่บ้าน ซึ่งได้จากการทำแผนที่ทางสังคม เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2541 โดยมีผู้ร่วมจัดทำข้อมูลคือ พ่อหลวงสุวิทย์ (ผู้ใหญ่บ้าน) ประกอบอาชีพเป็นผู้รับเหมางานระบบสายไฟในอาคาร นายสายัณห์ (สมาชิก อบต.) นายวิโรจน์ (หัวหน้าอาสาสมัครสาธารณสุข) นายถา (อาสาสมัคร สาธารณสุขเอ็ดส์) ซึ่งมีอาชีพรับจ้างทำงานก่อสร้าง และได้ข้อมูลสรุป ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะการเดินทางไปทำงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 6 ธันวาคม 2540)

ลักษณะการเดินทางไปทำงาน	จำนวน (คน)
ไปทั้งสามี่และภรรยา	20
ไปเฉพาะสามี่	24
ไปเฉพาะภรรยา	5
ชาย (โสด)	21
หญิง (โสด)	11
รวม	81

โดยเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดรวมทั้งกรุงเทพมหานคร จำนวน 26 คน และทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ จำนวน 55 คน

ประเภทงานที่รับจ้าง ได้แก่ งานก่อสร้างอาคาร บ้านเรือน งานโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท โรงแรม และรับจ้างทั่วไป

การว่าจ้างแรงงาน จะดูจากความสามารถ และความสมัครใจ คนงานฝึกใหม่จะเริ่มเรียนรู้จากคนงานที่มีประสบการณ์มาแล้ว ซึ่งจะเริ่มด้วยการเป็นกรรมกร ค่อยๆ เรียนรู้ไปจนมีความชำนาญ เช่น ช่างปูน ช่างไม้ ช่างทาสี ช่างไฟ

อัตราค่าจ้างแรงงาน

กรรมกร อัตราค่าจ้าง 40 – 100 บาท/วัน

ช่างฝีมือ อัตราค่าจ้าง 100 – 150 บาท/วัน

หัวหน้างาน ซึ่งส่วนใหญ่จบ ปวส. ปวช. อัตราค่าจ้าง 150 – 250 บาท/วันและค่าจ้างแรงงานชายสูงกว่าค่าจ้างแรงงานหญิง การจ่ายค่าแรง กำหนดจ่าย 15 วัน จ่ายครั้ง

การเดินทางไปทำงาน ผู้รับเหมาจะจัดรถรับส่ง รับคนงานในหมู่บ้าน เดินทางไปพร้อมๆ กัน หลายๆ คน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนงานในหมู่บ้านเดียวกัน เดินทางเข้าไปเย็นกลับ คนงานจะต้องเตรียมอุปกรณ์การทำงานไปกันเอง ห่ออาหารกลางวันไปรับประทานเอง การเจ็บป่วยระหว่างการทำงาน ผู้รับเหมาจะรับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายให้

นอกจากการประกอบอาชีพรับจ้างทำงานก่อสร้างแล้ว ชาวบ้านยังประกอบอาชีพทำการเกษตร ปลูกข้าวนาปี ปลูกถั่วเหลือง ปลูกหอมหัวใหญ่ ทำสวนลำไย มีทั้งเป็นของตัวเอง และรับจ้าง ฐานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนนี้จึงมีฐานะค่อนข้างดี และมีรายได้ตลอดปี

โครงสร้างทางการเมือง การปกครอง

การปกครองท้องถิ่น

ข้อมูลจากเอกสารแนะนำตำบลบ้านเปียง ตำบลบ้านเปียงจัดการปกครองท้องถิ่นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นสภาตำบลชั้น 5 โครงสร้างองค์กรประกอบด้วย ปลัดอบต. ทำหน้าที่บริหารงาน สำนักปลัดอบต. ส่วนการคลังและส่วนโยธา ซึ่งเป็นข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างการบริหาร แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดทำและพิจารณาร่างข้อบังคับ การบังคับใช้ข้อบังคับและการตรวจสอบการสนับสนุนและกำกับดูแลของนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดและการสนับสนุนของกระทรวง ทบวง กรม คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และกรรมการบริหารสภาตำบล รวม 10 ตำแหน่ง มีวาระการทำงาน 2 ปี และสภาตำบล มีหน้าที่พิจารณา พิจารณางบประมาณสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการบริหาร ซึ่งมีวาระการประชุมสมัยสามัญพิจารณางบประมาณปีละ 4 ครั้ง ประชุมวิสามัญ พิจารณาเรื่องเร่งด่วน และอนุมัติงบประมาณจ่ายขาดเงินสะสมของสภาตำบล สมาชิกสภาตำบลมาจาก คณะกรรมการหมู่บ้านๆ ละ 2 คน และแพทย์ประจำตำบล 1 คน รวม 26 คน มีวาระการทำงาน 4 ปี ซึ่งทุกตำแหน่งได้รับเงินค่าตอบแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ อัครา 1,500–2,500 บาท ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหาร และสภาตำบลมีการประชุมประจำเดือนทุกเดือน

ภารกิจของอบต. ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ซึ่งมีภารกิจที่ต้องทำ มีดังนี้

1. ป้องกันโรคและการควบคุมโรคติดต่อ
2. ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
3. ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย
4. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
6. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ ถนน
ทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

นายคำปัน ทองตัน ประธานสภาตำบลบ้านเปียง ให้ข้อมูลว่างบประมาณ อบต. ได้รับสนับสนุนปีละเกือบ 3 ล้านบาท มาจาก 2 แหล่ง คือ เงินหมวดอุดหนุนภาครัฐ และจากภาษีของหน่วยราชการ เช่น ภาษีสรรพมิตร ภาษี ภาษีที่ดิน ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ ฯลฯ ซึ่งสัดส่วนการจัดสรรเงินงบประมาณ เพื่อการพัฒนาตำบล แบ่งเป็น 60% ใช้เป็นรายจ่ายประจำ และ

40% ใช้ในหมวดการพัฒนา สภาตำบลได้พิจารณาเงินช่วยเหลือเด็กกำพร้า ที่พ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ และสนับสนุนเงินแก่ผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นค่ายาสมุนไพรในการรักษาตัวเอง

ส่วนการบริหารการปกครองในหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่บริหารการปกครอง คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน สารวัตรกำนัน 2 คน สมาชิก อบต. 2 คน และแบ่งการบริหารเป็น 7 ฝ่าย คือ ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ ฝ่ายการปกครองและวัฒนธรรม ฝ่ายการคลัง ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายการศึกษา และวัฒนธรรม ฝ่ายสวัสดิการสังคม และฝ่ายกิจการสตรี มีคณะกรรมการฝ่ายละ 7 คน เจ้าหน้าที่ภาครัฐจากหน่วยงาน 4 กระทรวงหลักเป็นกรรมการที่ปรึกษา

ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตของผู้ประกอบอาชีพรับจ้างที่ทำงานนอกหมู่บ้าน

2.1 วิธีการดำเนินชีวิตประจำวัน

1. กลุ่มทำงานเข้าไปเย็นกลับทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ ตื่นนอนตั้งแต่เวลาประมาณ 05.00 น. พ่อบ้านจะออกจากบ้านไปดูแลสวน รดน้ำสวนผัก เก็บผัก (ที่อยู่ไม่ไกลจากบ้านพัก) เพื่อนำกลับมาประกอบอาหารเช้า แม่บ้านจะเตรียมหุงหาอาหารเช้า และห่ออาหารกลางวันไปรับประทาน หลังรับประทานอาหารเช้าเสร็จก็จะเตรียมตัวขอขึ้นรถที่ผู้รับเหมาจะมารับ เพื่อเดินทางไปทำงานในเมืองเชียงใหม่ เวลา 07.30 น. ซึ่งจะรับคนงานที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งมีทั้งไปทำงาน ทั้งสามีและภรรยา และไปคนเดียว เมื่อถึงสถานที่ทำงานเริ่มทำงานตั้งแต่ เวลา 08.00 – 17.00 น. พัก 1 ชั่วโมง เวลา 12.00 – 13.00 น. การทำงานทุกคนก็จะมีหน้าที่ตามที่ตนเองมีความถนัด เช่น ช่างปูน ช่างไม้ และกรรมกรทั่วไป เมื่อถึงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน คนงานก็นำอาหารที่ห่อมารับประทานร่วมกัน ผู้วิจัยได้ไปสังเกตการพักรับประทานอาหารของกลุ่มคนงานที่ทำงานก่อสร้างในสถานที่ทำงานของผู้วิจัย พบว่า ประเภทอาหารที่คนงานห่อมารับประทาน ได้แก่ น้ำพริก ผักจิ้ม หน่อไม้ดอง ปลาจี้แกงคั่วแค แกงผัก บรรจุใส่ถุงพลาสติก ใบตอง ส่วนข้าวเป็นข้าวเหนียวหนึ่ง บรรจุใส่แอบ (ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ใส่บรรจุข้าวเหนียว) และกระติกพลาสติกเก็บความร้อน ซึ่งคนงานได้บอกเหตุผลที่นำอาหารมารับประทานเอง เพราะไม่ต้องไปหาซื้อทำให้เสียเวลาและเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

หลังรับประทานอาหารกลางวัน ช่วงเวลาพัก 1 ชั่วโมง คนงานจะนอน พักผ่อน “นอนเอาแรง” เมื่อถึงเวลาทำงานก็จะปลุกกันตื่นเพื่อทำงานต่อ ระหว่างการทำงานจะพูดคุยกันไปด้วยในเรื่องทั่วๆ ไป ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการทำมาหากิน การเที่ยวเตร่ หยอกล้อกัน ทำให้บรรยากาศการทำงานสนุกสนาน เมื่อถึงเวลา 17.00 น. คนงานทุกคนก็จะเตรียมตัวกลับบ้าน เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ ทำความสะอาดร่างกาย ล้างหน้า ล้างมือ ล้างเท้า รถมารับเวลา 17.00 น. ทุกคน จะโดยสารรถรับส่งที่ผู้รับเหมาจัดบริการ ซึ่งจะส่งคนงานถึงหมู่บ้าน ระหว่างการเดินทางรถจะจอดให้คนงานชายแวะดื่มเหล้ายาตองตามร้านแผงลอยข้างทาง ส่วนผู้หญิงก็จะรอในรถ ซึ่งคนงานชายได้บอกกับผู้วิจัยว่า “ดื่มกันคนละเล็กคนละน้อย 2 ถ้วย เพื่อช่วยให้หายปวดเมื่อยและช่วยเจริญอาหาร” และเมื่อถามถึงการทำงานล่วงเวลาได้รับคำตอบว่า “ลักษณะการทำงานไปกลับ ไม่มีการจ้างงานล่วงเวลา จ้างเป็นรายวัน”

คนงานกลับถึงหมู่บ้าน เวลาประมาณ 18.00 น. เมื่อถึงบ้านพักแม่บ้านก็จะทำหน้าที่หุงหาอาหารเย็น ดูแลลูกๆ และคนในครอบครัว พ่อบ้านจะไปดูแลสวนครัว รดน้ำสวนผัก เมื่อเสร็จก็จะกลับมาอาบน้ำแต่งตัว รอรับประทานอาหารเย็น ส่วนบางคนออกไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ ในหมู่บ้าน ดื่มสุราที่ร้านจำหน่ายสุราในหมู่บ้าน แล้วก็กลับมารับประทานอาหารที่บ้าน พักผ่อนดูทีวี หากมีการประชุมในหมู่บ้านก็จะไปร่วมประชุมและเข้านอนเวลาประมาณ 4 – 5 ทุ่ม สำหรับคนงานโสดก็จะออกไปเที่ยวเตร่กับเพื่อนๆ ดื่มสุรา เที่ยวคาราโอเกะตามร้านอาหารใกล้ๆ หมู่บ้าน และบางครั้งก็ไปเที่ยวในเมืองเชียงใหม่

วันหยุดงาน จะหยุดงานในวันที่ได้รับเงินค่าแรง ซึ่งจ่ายกันประมาณ 15 วันครั้ง หากมีความจำเป็นที่ต้องหยุดงานก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของคนงาน และหยุดงานในวันที่มีงานสำคัญในหมู่บ้าน เช่น งานศพ งานแต่งงาน งานทำบุญตามประเพณีทางศาสนา งานเทศกาลประจำปี ซึ่งให้ความสำคัญในการหยุดงาน เพื่อมาช่วยงานกันทุกครอบครัวและปฏิบัติเป็นประจำเช่นนี้มาตลอด

วันหยุดของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งจะหยุดในวันที่ได้รับค่าแรงมักจะพักผ่อนอยู่กับบ้าน ทำงานบ้าน ดูแลเรื่องสวนไร่ นา คายหญ้า ใส่ปุ๋ย แวะเวียนไปเยี่ยมเพื่อนบ้าน และญาติพี่น้องร่วมทำกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนการพักผ่อนในกลุ่มผู้ใช้แรงงานวัยรุ่นหลังเลิกงาน ในอดีตจะนิยมเที่ยวเตร่ ดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน รวมทั้งเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ โดยขับรถมอเตอร์ไซด์เดินทางออกไปเที่ยวในเมืองเชียงใหม่ แต่ในปัจจุบันจากปัญหาโรคเอดส์ระบาด คนในหมู่บ้านตายกันมากจึงไม่กล้าเที่ยวเตร่หันมาพักผ่อนด้วยการออกกำลังกาย เล่นกีฬา ฟุตบอล และสังสรรค์กันในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีการจัด

การแข่งขันกีฬาฟุตบอลระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ และหมู่บ้านนี้ได้ชนะเลิศระดับตำบล เป็นตัวแทนแข่งในระดับอำเภอ

2. กลุ่มคนที่เดินทางไปทำงานลักษณะไปพักค้างคืน มีทั้งไปคนเดียว (โสดและไม่โสด) และไปทั้งสามีภรรยา งานก่อสร้างในเมืองเชียงใหม่ จะไม่พักค้างคืน จะเดินทางไปเช้า – เย็นกลับ เนื่องจากอำเภอสันป่าตองอยู่ใกล้เมืองเชียงใหม่ ผู้ใช้แรงงานที่มาจากอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอเวียงแหง อำเภอฝาง อำเภอฮอด ผู้รับเหมาก่อสร้างจะจัดที่พักไว้ในบริเวณที่ก่อสร้าง โดยให้พักรวมกัน ซึ่งไม่ต้องเสียค่าพัก ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั่วคราว ห้องน้ำ ห้องส้วมใช้รวมกัน ซึ่งจะพักรวมกันประมาณ 10-20 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตบริเวณที่พักคนงานในสถานที่ก่อสร้างโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ คนงานต้องเตรียมเครื่องนอน หมอน มุ้ง เสื้อ มวกกันเอง ของใช้ที่จำเป็น เช่น เตา และอุปกรณ์สำหรับหุงหาอาหาร ของใช้ส่วนตัว วิทยุทรานซิสเตอร์ สำหรับฟังเพลง ฟังข่าว เป็นต้น

ส่วนผู้รับจ้างแรงงานในหมู่บ้านนี้ที่ไปทำงานที่กรุงเทพ นายวิทย์ ซึ่งเดินทางไปทำงานก่อสร้างที่กรุงเทพ ได้เล่าถึงการดำเนินชีวิตระหว่างการไปทำงาน ที่กรุงเทพให้ผู้วิจัยฟังว่า เดินทางไปทำงานก่อสร้างที่กรุงเทพ ผู้ว่าจ้างได้จัดที่พักไว้ในสถานที่ก่อสร้าง เป็นลักษณะห้องแถว 4 -5 ห้อง จัดให้พักรวมกัน คนงานจะมีมาจากหลายจังหวัด จะตื่นนอนตั้งแต่เวลา 06.00 น. เตรียมหุงหาอาหารเข้ากินเอง เพื่อการประหยัดค่าใช้จ่าย หรือบางครั้งจะซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทานเพื่อความสะดวก หลังรับประทานอาหารเช้าจะเข้างานเวลา 08.00 - 17.00 น. รับประทานอาหารกลางวันพัก 1 ชั่วโมง การทำงานล่วงเวลาจะทำงานเฉพาะงานที่ต้องเร่ง ซึ่งผู้ว่าจ้างจะห้ามไม่ให้คนงานกินยาบ้าเด็ดขาด แต่จะให้ดื่มลิโพ ถ้ารู้ว่าใครกินยาจะไม่รับทำงาน

สำหรับสวัสดิการที่ผู้ว่าจ้างจัดให้นอกจากที่พัก จะมีตู้เย็น ทีวี ให้ใช้ร่วมกัน ดังนั้น หลังเสร็จงาน รับประทานอาหารเช้าแล้ว คนงานมักจะมานั่งเล่น คุยกัน ดื่มสุรา ดูทีวี ซึ่งบอกว่าการดื่มสุรา ทำให้หายเหนื่อย หลับสบาย และแก้เหงาได้ สำหรับกลุ่มคนโสดหรือไม่ มีคู่ภรรยามาด้วย จะออกไปเที่ยวกันเป็นกลุ่มที่สนิทกัน 2-3 คน ซึ่งก็มักจะไปกันในเวลาที่ได้รับค่าจ้างแล้วเป็นส่วนใหญ่เพราะมีเงินค่าใช้จ่าย เมื่อถามถึงแหล่งเที่ยวเตร่ ได้ข้อมูลว่าแหล่งเที่ยวเตร่มักจะเที่ยวตามร้านอาหาร คาราโอเกะ และเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ ซึ่งมักจะมีแหล่งอยู่ใกล้ๆ ที่ทำงาน ส่วนคนที่ไม่ไปเที่ยวเตร่ ก็จะพักผ่อนอยู่ในบริเวณอาคาร ที่พัก ออกกำลังกาย เตะตะกร้อ เล่นหมากรุกฮอลส์ ดูทีวี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนงาน คู่สามีภรรยา

2.2 การศึกษาประวัติชีวิตของผู้ทำงานรับจ้างแรงงาน

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติชีวิตของผู้ทำงานรับจ้าง เพศชาย จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทำงานนอกหมู่บ้าน ไม่น้อยกว่า 5 ปี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คนที่ 1 นายคำ (นามสมมุติ) ชายไทย สถานภาพโสด อายุ 26 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี เป็นคนในหมู่บ้านนี้มาตั้งแต่เกิด เข้าสู่ตลาดแรงงานเมื่ออายุ 15 ปี หลังจบการศึกษา เพื่อนชักชวนให้ไปทำงานก่อสร้าง ซึ่งมีผู้รับเหมา มารับสมัครคนงานในหมู่บ้านไปทำงานก่อสร้างในตัวเมืองเชียงใหม่ เมื่อเริ่มทำงานใหม่ๆ ทำหน้าที่เป็นกรรมกร ขุดดิน ผสมปูน ทำงานตามคำสั่งของหัวหน้างาน และเรียนรู้การทำงานก่อสร้างจนมีประสบการณ์ 1 ปี จึงได้ฝึกเป็นช่างปูน ทำงานก่ออิฐ ฉาบปูน ได้รับค่าจ้างวันละ 150 บาท การเดินทางไปทำงาน เข้าไปเย็นกลับ ผู้รับเหมาจะส่งรถมารับถึงหมู่บ้าน งานที่ทำจะหยุดพักงานทุก 15 วัน หลังวันที่ได้รับเงินค่าจ้าง เมื่อได้หยุดงาน นายคำใช้เวลาทำงานดูแลสวนครัว เก็บหญ้า รดน้ำ ใส่ปุ๋ย ช่วยเหลือกิจการของหมู่บ้าน และพักผ่อนอยู่ในหมู่บ้าน กิจกรรมประจำที่ปฏิบัติหลังเลิกงาน เมื่อเดินทางกลับจากการทำงานนอกหมู่บ้าน คือ การตั้งวงสังสรรค์ดื่มเหล้า การสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนๆ แล้วชวนกันไปเที่ยวต่อในเมือง เที่ยวร้านอาหารข้างทาง ร้านคาราโอเกะ ซึ่งจะมีหญิงขายบริการแอบแฝงบริการแขก รวมถึงสถานบริการทางเพศในตัวเมืองเชียงใหม่

(กัมแพงดิน) นายคำเล่าว่า การให้บริการของหญิงขายบริการบริการดี พุดจาดี เอาอกเอาใจ ช่วยให้คลายเครียดได้ทำให้ดีใจ และอยากไปเที่ยวบ่อยๆ เมื่อมีโอกาส การตัดสินใจไปเที่ยวขึ้นอยู่กับตนเองไม่เกี่ยวกับเพื่อนหรือการดื่มเหล้า เพราะเคยไปเที่ยวคนเดียวบ่อยๆ ตนเองมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 17 ปี กับผู้หญิงขายบริการทางเพศ ซึ่งมีได้เคร่งครัดในการสวมถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ปกติทุกวันนี้ก็ยังเที่ยวอยู่บ้างเป็นบางโอกาส และตั้งใจว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะเลิกเที่ยว เพราะต้องรับผิดชอบครอบครัว แต่เมื่อมีโรคเอดส์ระบาด เพื่อนที่เคยเที่ยวด้วยกันป่วยและตายด้วยโรคเอดส์ ทำให้รู้สึกกลัว ทุกครั้งที่ไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการจึงใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์จากหญิงขายบริการ

คนที่ 2 นายแจ๊ค (นามสมมุติ) ชายไทย สถานภาพโสด อายุ 27 ปี จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อาชีพรับจ้าง เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมในตัวเมืองเชียงใหม่ เขาชอบพักอยู่รวมกับเพื่อนๆ และรุ่นพี่ และเดินทางเข้าออกหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือนเพื่อเยี่ยมบ้าน มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับหญิง

ขายบริการทางเพศ เมื่ออายุ 14 ปี เพื่อนรุ่นพี่ในหอพักเดียวกันเป็นผู้ชักชวน ระหว่างกำลังศึกษาอยู่ เทียวหญิงขายบริการทางเพศเป็นประจำ เมื่อจบการศึกษามัธยมศึกษา เดินทางไปเรียนต่อระดับอาชีวศึกษาที่จังหวัดลำปาง จนจบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา นายแจ๊คประกอบอาชีพรับจ้างหลายอย่าง ขึ้นอยู่กับงานที่มีในขณะนั้น เช่น ทำงานเป็นช่างเชื่อมโลหะ เมื่อมีการก่อสร้างสนามกีฬา 700 ปี เชียงใหม่ โดยช่างเชื่อมโครงหลังคาอยู่ 5 เดือน ทำงานโรงแรม โดยที่เป็นพนักงานรับกระเป๋า 1 ปี เป็นพนักงานขับรถตามบ้าน 1 ปี เป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารในร้านขายอาหาร 2 ปี และกลับมาทำงานก่อสร้าง 1 ปี เมื่อ พ.ศ. 2540 ว่างานและกำลังหางานทำ ระหว่างการทำงานเช่าบ้านพักอาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่ เดินทางเข้าออกหมู่บ้านเป็นประจำ 4 - 5 เดือนครั้ง เกี่ยวกับการเทียวหญิงขายบริการทางเพศ นายแจ๊คบอกว่า เป็นเรื่องปกติ ส่วนมากเกิดขึ้นหลังการดื่มเหล้ากับเพื่อน หลังจากนั้นจะพากันไปเทียวหญิงบริการ เมื่อมีคนในหมู่บ้านตายด้วยโรคเอดส์ และญาติสนิทที่เคยเทียวด้วยกันเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ทำให้รู้สึกกลัว แต่ก็ยังเทียวอยู่เป็นประจำ และจากที่เคยไปเทียวอาทิตย์ละครั้ง สองครั้ง กับหญิงบริการทั่วไปก็เปลี่ยนมาเป็นมีคู่ขาประจำ โดยนัดพบกันและมีเพศสัมพันธ์กันเดือนละครั้ง ขณะนี้เลิกเทียวหญิงขายบริการทั่วไปมาแล้ว 6 ปี ทุกครั้งที่มิเพศสัมพันธ์กับคู่ขา ซึ่งเป็นคู่รักที่ไม่ได้อยู่กินกันเป็นสามีภรรยา นานๆ ก็นัดเจอกันก็จะต้องใช้ถุงยางอนามัย เพื่อเป็นการป้องกันการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และเป็นการคุมกำเนิดด้วย นายแจ๊คมีความเห็นว่า "การมีเพศสัมพันธ์ เป็นความต้องการตามธรรมชาติของคนโสด ซึ่งไม่สามารถลด ละ เลิกได้ และเป็นสิ่งจำเป็น เป็นเรื่องของลูกผู้ชายไม่ใช่เรื่องเสียหาย" ปัจจุบันตนยังมีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์กับคู่ขาประจำอยู่ และหากไม่ชอบกันก็เลิกกันไป และหาคู่ขาใหม่ไปเรื่อยๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนผู้หญิงที่ทำงานด้วยกันหรือเป็นคนรู้จักกัน โดยสามารถที่ไปมีเพศสัมพันธ์กันได้แม้รู้จักกันเพียงไม่กี่วัน ดังคำบอกเล่าที่ว่า "มองตากันก็รู้จักกัน ไม่ยาก"

คนที่ 3 นายทวี (นามสมมุติ) ชายไทย สถานภาพสมรส อายุ 36 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 แต่งงานเมื่ออายุ 20 ปี ปัจจุบันมีบุตร 2 คน อายุ 8 ปี และ 5 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้าง เป็นช่างปูน ทั้งสามีภรรยา ทำงานเข้าไปเย็นกลับ ระหว่างไปทำงานฝากลูกให้พ่อแม่เลี้ยงดู เมื่อจบการศึกษา ได้ฝึกหัดงานปูนจนมีประสบการณ์ ได้รับค่าจ้างแรงงานวันละ 150 บาท ไปทำงานที่ตัวเมืองเชียงใหม่ ระหว่างการทำงานได้มีโอกาสเทียวเตร่กับเพื่อนร่วมงานและไปเทียวหญิงขายบริการเป็นประจำ นายทวีมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับหญิงขายบริการทางเพศเมื่ออายุ 17 ปี เคยป่วยเป็นโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ เช่น ฝีมะม่วงและหนองในหลายครั้ง การไปเทียวหญิงขายบริการนายทวีจะไปกับเพื่อน 4 - 5 คน

นอกเวลางาน และมักจะไปหลังจากกินเหล้ากันได้ที่แล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2530 ยังไม่มีโรคเอดส์ระบาด จึงไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัยป้องกันโรค เพราะหากติดโรคไปหาหมอ ชีดยาเข็มเดียวก็หายแล้ว นายทวีเที่ยวหญิงขายบริการกับเพื่อนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง พ่อแม่ไม่ได้ห้ามปราม เพียงแต่เตือนว่าถ้าแต่งงานแล้วให้หยุดเที่ยว เพราะถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของลูกผู้ชาย ปัจจุบันได้รับรู้ว่า โรคเอดส์ไม่สามารถรักษาให้หายได้ เป็นแล้วตาย ซึ่งต่างกับโรคฝิ่นมั่วและหนองใน การเที่ยวต้องป้องกันด้วยการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้ง ปัจจุบันนี้เลิกเที่ยวแล้วอย่างเด็ดขาดเพราะมีครอบครัวต้องรับผิดชอบ ประกอบกับมีคนในหมู่บ้านป่วยและตายด้วยโรคเอดส์มาก จึงไม่กล้าเที่ยวกลัวติดโรคเอดส์มากที่สุด นายทวีให้ความเห็นว่าคนเราสามารถเลิกพฤติกรรมกาเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศได้แน่นอน เพราะ "ทุกอย่างอยู่ที่ใจของตนเอง"

ปัจจุบันนายทวียังทำงานก่อสร้างอยู่ เป็นผู้รับเหมางานปูนและมีภรรยาเป็นผู้ช่วยเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้านพร้อมกัน เข้าไปเย็นกลับ วันที่ว่างจากการทำงานก็อยู่บ้านดูแลสวนและเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำแหน่งกรรมการหมู่บ้านฝ่ายรักษาความปลอดภัย

คนที่ 4 นายไล (นามสมมุติ) ชายไทย สถานภาพสมรส อายุ 38 ปี มีบุตร 2 คน อายุ 12 ปี และ 8 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจบการศึกษาเริ่มหางานแกะสลักไม้และรับจ้างแกะสลัก ได้ค่าจ้างวันละ 7 บาท เริ่มทำงานเมื่ออายุ 15 ปี เมื่อมีฝีมือดีขึ้นได้เดินทางไปรับจ้างแกะสลักไม้ที่โรงงานเฟอร์นิเจอร์แกะสลัก บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง ได้ค่าจ้างวันละ 100 บาท ที่โรงงานแกะสลัก อำเภอสันกำแพง มีที่พักให้คนงานพักรวมกันหลายคน หุงหาอาหารรับประทานกันเอง ระหว่างที่พักอยู่ที่อำเภอสันกำแพง เมื่อมีเงินเก็บมากพอประมาณ (6 เดือน) ก็จะกลับมาเยี่ยมบ้าน นำเงินมาให้ครอบครัว ทำงานที่สันกำแพงได้ประมาณ 2 ปี ก็กลับเข้าหมู่บ้าน จากนั้นไปรับจ้างทำงานที่บ้านถวายแบบไปกลับ ทำได้ 1 ปี ก็เดินทางไปทำงานที่โรงงานแกะสลักที่อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง และอำเภอสอด จังหวัดตาก รวมระยะเวลาที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน 12 ปี มีประสบการณ์การเที่ยวหญิงบริการทางเพศครั้งแรกเมื่ออายุ 14 ปี และเมื่ออายุ 22 ปี มีฐานะดีขึ้น จึงได้แต่งงานกับผู้หญิงในหมู่บ้านเดียวกัน หลังจากแต่งงานได้กลับไปทำงานที่อำเภอสอด เป็นระยะเวลานานๆ ในแต่ละครั้งจะกลับมาเยี่ยมบ้านปีละ 1 ครั้ง ช่วงเทศกาลสงกรานต์

การดำเนินชีวิตในระหว่างการทำงานนอกหมู่บ้านที่อำเภอสอด จังหวัดตาก มีเพื่อนที่ทำงานหลายคน หลังเลิกงานจะกินเหล้า เที่ยวเตร่ ดื่มสุรา เล่นไพ่ และเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศซึ่งมีสำนักอยู่ใกล้โรงงาน เจ้าของสำนักเป็นเจ้าของโรงงานที่ทำงานอยู่ คนงาน

ในโรงงานสามารถเที่ยวหญิงขายบริการได้ โดยให้หักเงินค่าบริการหักจากเงินเดือน ซึ่งสะดวกมากอยากไปเที่ยวเมื่อไหร่ก็ได้ ถึงแม้ไม่มีเงิน นายโสบอกว่า ไปเที่ยวผู้หญิงเพราะความเครียดเรื่องงาน ความเหงาว่าเหว อยู่ห่างจากภรรยา ประกอบกับมีรายได้ดี มีเงินใช้จ่ายมาก จึงเที่ยวได้อย่างสบายไม่ค่อยได้นึกอะไรมากนัก เลิกงานก็กินเหล้า เที่ยวเตร่สนุกสนานไปวันๆ เมื่อกลับมาอยู่กับครอบครัวก็ยังชอบเที่ยวหญิงขายบริการอยู่เป็นประจำ เลิกไม่ได้ ส่วนใหญ่จะไปกับเป็นกลุ่มเพื่อนเดียวกัน เมื่อมีข่าวโรคเอดส์ระบาด ได้รับความรู้ข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขก็รู้สึกกลัว อีกทั้งมีคนในหมู่บ้านป่วยและตายด้วยโรคเอดส์มาก ญาติพี่น้อง ภรรยา จึงเตือนสติอยู่เสมอ จึงได้เลิกเที่ยวหญิงขายบริการเด็ดขาดจนถึงทุกวันนี้ และยังโชคดีที่ไม่ติดเอดส์

ปัจจุบันนายโสบรับจ้างทำงานแกะสลักไม้ที่บ้าน โดยรับงานมาทำที่บ้าน หรือมีคนมาว่าจ้างที่บ้านได้ค่าแรงดี งานแต่ละชิ้นใช้เวลาทำงานประมาณ 2 - 3 เดือน ส่วนภรรยาประกอบอาชีพ เป็นแม่ค้าขายของในตลาดสดและเร่ขายตามบ้าน ซึ่งครอบครัวมีรายได้ดีพอสมควร และตั้งใจจะเลี้ยงดูส่งเสียบุตรให้ได้เรียนตามความสามารถ

คนที่ 5 นายบุญ (นามสมมุติ) ชายไทย อายุ 56 ปี สถานภาพสมรส มีบุตร 3 คน มีหลาน 4 คน บุตรมีงานทำทุกคนแล้ว ชีวิตก่อนแต่งงานมีครอบครัว บวชเรียนเป็นเณรตั้งแต่อายุ ได้ 6 ปี จบการศึกษานักธรรมเอก ลาสิกขาบทเมื่ออายุ 34 ปี และแต่งงานกับผู้หญิงบ้านเดียวกัน ขณะบวชเป็นพระได้ฝึกงานแกะสลักจนมีฝีมือดีเป็นที่ยอมรับมีลูกศิษย์มาขอเรียนวิชาแกะสลักด้วยหลายคน ปัจจุบันเป็นผู้ชำนาญงานแกะสลัก หลังจากแต่งงานได้เดินทางไปทำงานรับจ้างแกะสลักต่างจังหวัดหลายแห่ง เช่น กรุงเทพมหานคร พะเยา ลำปาง อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างการทำงานเดินทางมาเยี่ยมครอบครัวเป็นครั้งคราว ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงระยะเวลาที่เศรษฐกิจดีมีรายได้ดีมาก นายบุญไปทำงานต่างจังหวัดประมาณ 8 ปี ภรรยาซึ่งได้เรียนการแกะสลักก็สามารถช่วยทำงานได้ทำให้มีฐานะดี นายบุญเล่าว่า ได้มีความสัมพันธ์ทางเพศกับลูกจ้างหญิงหลายคนในโรงงานที่ทำงานอยู่ นอกจากนี้แล้วยังชอบเที่ยวผู้หญิงขายบริการทางเพศอยู่เป็นประจำอีกด้วย ในหนึ่งวันสามารถมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงได้ 2 - 3 ครั้ง เพราะเชื่อว่า "การมีเพศสัมพันธ์จะช่วยต่ออายุให้ยืนยาว ทำให้ร่างกายแข็งแรง และมีความสุข" ปัจจุบันนายบุญติดเชื้อมเอดส์ แต่ยังไม่เลิกเที่ยวและไม่ใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อมเอดส์ ช่วงเวลาที่สัมผัสกับโรค นายบุญเริ่มมีอาการป่วยด้วยโรคที่สัมพันธ์กับเอดส์ คือ ตามตัวมีตุ่ม น้ำหนักตัวลดลง เบื่ออาหาร ไอเรื้อรังจากการติดเชื้อที่ปอด ต้องเสียค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลเฉลี่ยเดือนละ 10,000 บาท เพราะต้องกินยาต้านเชื้อมเอดส์และยา

รักษาโรค แม้จะมีอาการแต่ก็ยังต้องการมีเพศสัมพันธ์อยู่ แต่ภรรยาไม่ยอม จึงต้องหาคุหาประจำซึ่งติดเชื้อเหมือนกัน นายบุญบอกว่า “เพราะไม่ค่อยได้รู้เรื่องโรคเอดส์ คิดว่าเป็นเรื่องหลอกลวง ไม่สนใจเรื่องข่าวสารโรคเอดส์ จึงไม่กลัว อีกทั้งค่าบริการหญิงขายบริการก็ราคาถูก 80 – 100 บาท สถานบริการมีมาก ตนมีฐานะดี มีรายได้ดี สามารถที่จะซื้อบริการได้ทุกครั้งที่ต้องการ”

คนที่ 6 นายทอง (นามสมมุติ) ชายไทย สถานภาพโสด อายุ 25 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำงานก่อสร้างในตัวเมืองเชียงใหม่ มีเพศสัมพันธ์ ครั้งแรกกับหญิงขายบริการเมื่ออายุ 15 ปี โดยไปเที่ยวกับเพื่อน ปัจจุบันก็ยังชอบเที่ยวอยู่แต่มีการระมัดระวังการติดเชื้อโรคเอดส์ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ฝึกหัดทำงานก่อสร้าง เมื่ออายุ 15 ปี เป็นช่างไม้ตกแต่งภายใน ได้รับค่าจ้าง วันละ 180 – 200 บาท ลักษณะการเดินทางไปทำงาน เข้าไปเย็นกลับ เดินทางออกจากหมู่บ้านตั้งแต่เวลา 07.00 น. และกลับเข้าถึงหมู่บ้านเวลา 17.00 น. ระหว่างเดินทางกลับรถรับส่งจะจอดให้คนงานแวะดื่มเหล้าตามร้านขายเหล้าข้างทาง คนงานขายก็จะดื่มเหล้าดองยา คนละ 1 – 2 แก้วเล็กๆ (ก๊ง) ซึ่งจะช่วยให้หายเหนื่อย เมื่อถึงบ้านพัก ก็จะได้รับประทานอาหารเย็นซึ่งแม่ได้เตรียมไว้แล้ว เมื่อรับประทานอาหารเย็นเสร็จก็จะพักผ่อนอยู่กับบ้าน ถ้ามีเพื่อนชวนไปเที่ยวก็จะไปเที่ยวในเมืองเชียงใหม่ โดยใช้รถมอเตอร์ไซด์ ไปกันเป็นกลุ่มๆ ละ 4 – 5 คน สถานที่ไปเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหารข้างทางที่มีผู้หญิงขายบริการทางเพศแอบแฝงอยู่ และร้านคารา-โอเกะ ดื่มเหล้า เล่นไพ่ ซึ่งมีผู้หญิงขายบริการทางเพศแอบแฝงอยู่ด้วยเช่นกัน อัตราค่าบริการครั้งละ 100 – 150 บาท นายทองคิดว่าการเที่ยวหญิงขายบริการที่มีอัตราค่าบริการสูง ปลอดภัยกว่าหญิงขายบริการที่อยู่ในสำนักบริการ และมีเพศสัมพันธ์กับเขาประจำเดือนละ 4 – 5 ครั้งเวลาทำงาน เมื่ออายุประมาณ 20 ปี การเที่ยวจะไม่ใช้ถุงยางอนามัย เพราะไม่สนุก แต่ปัจจุบันนี้เที่ยวทุกครั้งจะต้องใช้ถุงยางอนามัย เพื่อป้องกันโรคเอดส์ และคิดว่าการมีบริการขายบริการทางเพศจะช่วยลดปัญหาการข่มขืนได้ เมื่องานในเมืองเชียงใหม่ลดน้อยลง ไม่มีคนมาจ้างงาน จึงเดินทางไปทำงานก่อสร้างที่กรุงเทพมหานคร เพื่อนๆ ที่ไปทำงานที่กรุงเทพฯ ไปทำงานก่อสร้างอาคารใหญ่ ต้องทำงานล่วงเวลา ไม่ค่อยมีเวลาเที่ยวและไม่รู้จะไปเที่ยวที่ไหน หลังเลิกงานก็พักผ่อนในอาคารพักชั่วคราวที่ผู้รับเหมาจัดให้ ได้ไปเที่ยวเฉพาะวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ไปเที่ยวชายทะเล และจังหวัดใกล้กรุงเทพฯ ไปเป็นคณะโดยจัดรถกันไปเอง เมื่อถึงเทศกาลวันหยุดสงกรานต์ ตรุษจีน ก็จะเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้าน ได้พบปะเพื่อนฝูงที่กลับมาเยี่ยมบ้านในช่วงเดียวกัน ซึ่งจะมีงานสังสรรค์ ดื่มเหล้า

เที่ยวเตร่ ขณะนี้ก็ยังทำงานที่กรุงเทพมหานคร ทำมาแล้ว 3 ปี และตั้งใจว่าเมื่อแต่งงานแล้ว จะเลิกเที่ยว

คนที่ 7 นายสม (นามสมมุติ) ชายไทย สถานภาพโสด อายุ 24 ปี จบการศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพทำงานก่อสร้างในเมืองเชียงใหม่ เป็นช่างทาสี ทำงานมาแล้ว 6 ปี เริ่มทำงานครั้งแรก เมื่ออายุ 16 ปี โดยฝึกงานกับรุ่นพี่ การทำงานเดินทางไปกลับ ระหว่างหมู่บ้านและสถานที่ทำงานในเมืองเชียงใหม่ การดำเนินชีวิตประจำวันเดินทางออกจากหมู่บ้าน ตั้งแต่เวลา 07.30 น. โดยรถรับส่งของผู้รับเหมา เมื่อถึงสถานที่ทำงานจะรับประทานอาหารเช้าร่วมกันระหว่างคนงานด้วยกัน โดยนำห่อข้าวเช้าและกลางวันมาจากบ้าน เริ่มทำงานตั้งแต่เวลา 09.00 น. – 12.00 น. พักรับประทานอาหาร 1 ชั่วโมง เลิกงานเวลา 17.00 น. ผู้รับเหมาก็จะส่งรถมารับ เพื่อเดินทางกลับเข้าหมู่บ้าน ระหว่างเดินทางกลับผู้รับเหมาจะแวะจอดรถร้านขายเหล้าข้างทาง เพื่อให้คนงานได้ดื่มยาตองเหล้า แก้ปวดเมื่อย ปัจจุบันได้รับค่าจ้างอัตราวันละ 180 บาท นอกเวลาทำงานจะพักผ่อนอยู่ในหมู่บ้าน เที่ยวเตร่กับกลุ่มเพื่อนสนิท ซึ่งมีอยู่ประมาณ 5 – 10 คน เล่นพนันมวยทีวี เมื่อได้เงินพนันก็จะเลี้ยงเหล้ากัน และก็ชวนกันไปเที่ยวต่อในเมืองเชียงใหม่ เที่ยวสถานบริการทางเพศ บริเวณกำแพงดิน หรือเที่ยวตามร้านบาร์เหล้า และเที่ยวหญิงขายบริการแอบแฝงที่มีบริการอยู่ตามร้านเหล้า ร้านอาหาร ในหนึ่งเดือนจะเที่ยวเตร่กันในกลุ่มเพื่อนสนิท 2 – 3 ครั้ง นอกจากนี้แล้ว ยังมีคู่ขาประจำซึ่งเป็นเพื่อนหญิงที่ทำงานด้วยกัน เมื่อสนิทชอบพอกันก็จะชวนไปเที่ยวกันสองต่อสอง และมีเพศสัมพันธ์เป็นคู่ขาประจำ โดยผู้ใหญ่ไม่รู้คิดว่าเป็นเพื่อนกัน มีประสบการณ์เรื่องเพศสัมพันธ์ครั้งแรก เมื่ออายุ 16 ปี เพื่อนรุ่นพี่เป็นผู้ชักชวนไปเที่ยวหญิงขายบริการ เมื่อมีโรคเอดส์ระบาด รู้สึกกลัวติดเชื้อเอดส์ จึงเที่ยวน้อยลง เดือนละครั้งบางครั้งก็ไม่เที่ยว ทุกครั้งที่มีการเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการได้ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งและเปลี่ยนมามีเพศสัมพันธ์กับคู่มากขึ้น ซึ่งจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ และถ้าคนไหนที่ไว้วางใจก็จะไม่ให้ถุงยางอนามัย และมีความเชื่อว่า “เชื้อเอดส์ในผู้หญิงจะออกมาเป็นประจำเดือนทุกเดือน จึงทำให้เชื้อเอดส์ลดน้อยลงเรื่อยๆ”

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้ง 7 คนที่กล่าวมาเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน ทุกคนมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับหญิงขายบริการทางเพศ เมื่อ วัยรุ่นอายุระหว่าง 14 – 15 ปี จำนวน 6 คน และทุกคนได้มีพฤติกรรมการเล่น หญิงขายบริการทางเพศในเวลาต่อมา บางคนเลิกพฤติกรรมนี้เมื่อมีครอบครัว 2 คน อีก 5 คนยังไม่เลิก การเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศส่วนมากเกิดขึ้นหลังการดื่มเหล้ากับเพื่อนหลังเลิกงาน ซึ่งเป็นการคลายเครียด และเป็นการพักผ่อน

แหล่งบริการทางเพศ นอกจากสถานบริการที่เปิดบริการอย่างเปิดเผยแล้ว ยังมีสถานบริการแอบแฝง ได้แก่ ร้านอาหารที่มีบริการทางเพศให้บริการหลังร้าน ร้านคาราโอเกะ ร้านขายเหล้า (ผับ) ที่มีผู้หญิงเข้ามาขายบริการ ผู้ซื้อบริการจะบอกเพื่อนกลุ่มนักเที่ยวให้รู้กันในหมู่นักเที่ยว การบริการผู้ซื้อบริการและผู้หญิงขายบริการจะตกลงราคากันเอง เมื่อเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย จึงเปิดห้องพักหรือออกไปหาสถานที่ประกอบกิจ ซึ่งอาจเป็นห้องพักของผู้หญิงหรือโรงแรมเพื่อเช่าห้องชั่วคราว ดังนั้นการขายบริการทางเพศที่ยังมีผู้ต้องการซื้อบริการอยู่มาก จึงทำให้การดำเนินพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหญิงขายบริการทางเพศของชาย ยังคงดำเนินต่อไป

ตอนที่ 3 พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์

3.1 การสังสรรค์ เที่ยวเตร่ ดื่มสุรา

กิจวัตรประจำที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง การสังสรรค์ เที่ยวเตร่ ดื่มสุราในหมู่เพื่อนหลังเลิกงาน ซึ่งมีเป็นประจำทั้งในกลุ่มพักค้างคืน และเดินทางไปกลับ กลุ่มพักค้างคืนจะดื่มสุรากันในที่พัก และออกไปดื่มที่ร้านอาหารในโอกาสได้รับเงินค่าแรง กลุ่มที่เดินทางไปกลับจะแวะดื่มตามร้านขายเหล้าเล็กๆ ข้างทาง หรือดื่มตามร้านขายเหล้าในหมู่บ้านเมื่อกลับถึงบ้าน ซึ่งจะดื่มกันในกลุ่มเพื่อนที่สนิทชอบพอกัน โดยบอกว่า “การดื่มสุราช่วยให้หายปวดเมื่อยร่างกาย” ทุกครั้งที่มีการมีเมามา ก็จะต่อด้วยการเที่ยวเตร่และเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ ทั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 คน บอกว่า “เมื่อดื่มสุราเมา จะทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ ต้องการมีเพศสัมพันธ์” และอีก 2 คนบอกว่า “ไม่เมาก็เที่ยวหญิงขายบริการได้ เพราะชอบและติดใจบริการของหญิงขายบริการ” การเมาสุราทำให้ละเลยต่อการใช้ถุงยางอนามัยอย่างเคร่งครัดทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ จากการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่แพร่เชื้อโรคเอดส์ ซึ่งมีคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เมาแล้ว ไม่สนอะไรแล้ว”

“ไม่เอาอะไรทั้งนั้น เวลาเมา”

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมในสังคมไทย การเลี้ยงสังสรรค์กลุ่มเพื่อนในโอกาสพิเศษ เช่น เทศกาล ได้รับเงินค่าแรง การกลับมาเยี่ยมบ้านของผู้ไปทำงาน ต่างจังหวัด งานพิธีกรรมต่างๆ ได้แก่ งานแต่งงาน งานศพ การพบปะสังสรรค์ จะต้องมีการเลี้ยงสุรานอกเหนือจาก

อาหาร ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในสังคมทั่วไป ทั้งนี้เมื่อดื่มสุรามึนเมาแล้วก็จะต่อด้วยการเที่ยวเตร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเที่ยวในสถานบริการที่มีการขายบริการทางเพศ และมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการหรือระหว่างเพื่อนชายหญิง ซึ่งมักจะละเลยในการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์โดยไม่สวมถุงยางอนามัย เนื่องจากคิดว่าไม่เสี่ยงและไว้วางใจกัน

3.2 พฤติกรรมการเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศโดยไม่ใช้ถุงยาง -อนามัย

กิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการดื่มสุรามึนเมาของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ที่เกิดขึ้นเสมอ คือการชวนกันไปเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนรับว่า การป้องกันการติดเชื้อเอดส์นั้นวิธีที่ดีที่สุดในปัจจุบันนี้ที่ใช้ได้ผลคือ การใช้ถุงยางอนามัย และทุกครั้งไปเที่ยวหญิงบริการทางเพศจะต้องสวมถุงยางอนามัย แต่ในขณะที่อยู่ในอาการมึนเมาสุราก็มักจะละเลยและไม่ใช้ถุงยางอนามัย เนื่องจากขาดสติ ไม่รับรู้ว่าการกำลังอยู่ในภาวะเสี่ยง และบอกว่าหาถุงยางอนามัยไม่ได้ในขณะนั้นไม่ใช่เพราะไม่สนุกเสียความรู้สึก ทั้งๆ ที่สถานบริการก็มีถุงยางอนามัยไว้บริการ ซึ่งบางครั้งผู้หญิงบริการก็ไม่ยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย ถ้าไม่สวมถุงยางอนามัย นอกจากนี้แล้วการมีเพศสัมพันธ์กับคู่ขาประจำก็จะไม่ใช้ถุงยางอนามัย เพราะความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ทั้งสิ้น

การใช้และไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศ

ก่อนการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ การเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนให้ความคิดเห็นว่า ไม่นิยมการสวมถุงยางอนามัย และปัจจุบันก็ไม่เคร่งครัดในการใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้น เช่น อยู่ในอาการเมาเหล้า ไม่สามารถหาถุงยางอนามัยได้ในขณะนั้น การใช้ถุงยางอนามัยทำให้เสียความรู้สึก หากคิดว่าผู้หญิงที่ไม่ค้าสอนและเป็นคู่ขาประจำ การใช้ถุงยางอนามัยจะไม่ใช้เพราะไว้วางใจกันและไม่มีความเสี่ยง ดังสรุปข้อคิดเห็นจากคำกล่าวของผู้ร่วมสนทนาดังนี้

การใช้ถุงยางอนามัย

"ใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ และใช้ป้องกันการตั้งครรภ์ ในกรณีที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงคู่ขาที่ไม่ขายบริการ"

"เลือกใช้ถุงยางอนามัยกับผู้หญิงขายบริการที่คิดว่าค้าสอน และดูว่าไม่ปลอดภัย"

"การใช้ถุงยางอนามัย ถ้าจะให้ปลอดภัยจริงๆ ต้องใส่ 2 ชั้น"

“ในสถานบริการมีข้อกำหนดให้แขกต้องใช้ถุงยางอนามัย และผู้หญิงขายบริการขอให้ใช้ถุงยางอนามัย”

“ไม่แน่ใจผู้หญิง จึงจะใช้ถุงยางอนามัย”

“เลือกใช้กับผู้หญิงที่คิดว่าสำส่อน มีคู่นอนหลายคน มีนิสัยไม่ค่อยเรียบร้อย”

“คุณลักษณะผู้หญิงไม่น่าไว้วางใจ ก็ต้องใช้ถุงยางอนามัย”

การไม่ใช้ถุงยางอนามัย

“คู่ขาประจำไม่ใช้ เพราะเชื่อใจกัน ถ้าใช้ผู้หญิงจะหาว่าดูถูกเขา”

“ไม่ใช้เพราะทำให้เสียความรู้สึก”

“เวลาเมาไม่ใช้ ตอนไม่เมาก็คิดได้ พอเมาแล้วก็ไม่สนอะไรทั้งนั้น”

“ผู้หญิงบริการเขาตรวจโรคทุกอาทิตย์ เชื่อว่าไม่มีโรค เพราะตรวจแล้วมีบัตรแสดง”

“ใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนครั้งแรก และถ้ารู้จักกันดีแล้วไว้วางใจ เชื่อใจก็ไม่จำเป็นต้องใช้”

“คุณลักษณะนิสัยของผู้หญิง ผิดหวังสะอาดไม่มีตุ่ม”

จากข้อคิดเห็น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกี่ยวกับการเกี่ยวหญิงขายบริการ จากการไม่ใช้ถุงยางอนามัยมาเป็นการใช้ถุงยางอนามัยนั้น เป็นเพียงการประเมินความเสี่ยงจากความรู้สึกส่วนตัวว่าจะใช้หรือไม่ใช้ ซึ่งเพียงแต่เป็นมาตรการการลดความเสี่ยง โดยการใช้ถุงยางอนามัยเป็นครั้งคราว เท่าที่โอกาสจะเอื้ออำนวย ทั้งนี้การเกี่ยวหญิงขายบริการที่ปลอดภัยยังให้ความไว้วางใจในประสิทธิภาพของถุงยางอนามัยที่คิดว่า ถ้าใส่มากกว่า 1 ชิ้น จะสามารถป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ได้แน่นอน ซึ่งการรับรู้ว่าการเกี่ยวหญิงขายบริการมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อเอดส์มากไม่สามารถส่งผลให้เกิดการหยุดเกี่ยวหญิงขายบริการได้ เพียงแต่ทำให้มีการเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเกี่ยวหญิงขายบริการ เป็นเกี่ยวผู้หญิงไม่ขายบริการ คู่ขาประจำ และมีเพียงหนึ่งคนในกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เจาะลึกบอกว่า “เลิกเกี่ยวเด็ดขาดมานานแล้วตั้งแต่รู้ว่าโรคเอดส์น่ากลัว รักษาไม่หาย” นอกนั้นยังเกี่ยว แต่ไม่เกี่ยวบ่อยเหมือนเมื่อก่อนและทุกครั้งที่เกี่ยวข้องจะใช้ถุงยางอนามัยซึ่งสถิติการใช้ถุงยาง-อนามัยของสถานเอนกามมีพบว่า มีเพิ่มมากขึ้น

ส่วนกลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า “การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ไม่ใช้ถุงยางอนามัย เพราะความไว้วางใจกัน ถ้าเมื่อไหร่จะใช้จะสงสัยว่าต้องมีใครติดเชื้อเอดส์และทำให้เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ต้องไปตรวจมาก่อนจึงจะยอมมีเพศสัมพันธ์” นั่นคือ การยอมรับในการใช้ถุงยางอนามัยระหว่างสามีและภรรยา จึงยังไม่เป็นที่ยอมรับ

รับในขณะที่กลุ่มชายนักเที่ยวเกิดความไม่ไว้วางใจในตนเอง จึงทำให้การมีเพศสัมพันธ์กับภรรยา มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ ซึ่งในหมู่บ้านนี้ก็มีกรณีสามีภรรยาติดเชื้อเอดส์และสามีตาย จากโรคเอดส์ ภรรยาและลูกติดเชื้อเอดส์อยู่ในปัจจุบัน

ดังนั้น การยอมรับว่าการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ จึงจำเป็นต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดทั้งชายและหญิง เพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์นั้น จะต้องสร้างค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและรับผิดชอบต่อคู่สนทนของตนเองและครอบครัวให้แก่สังคมใหม่ เพื่อไม่ให้ติดเชื้อโรคเอดส์จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของตนในสังคมต่อไป

ตอนที่ 4 ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์

4.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

ชุมชนแห่งนี้ อดีตเป็นชุมชนที่มีการประกอบอาชีพทางภาคเกษตรกรรม การก่อสร้างถนนสายหลัก 2 สาย จากถนนเรียบคลองชลประทาน และอำเภอสันป่าตองถึงตัวเมืองเชียงใหม่ ทำให้การคมนาคมจากเมืองสู่ชนบทสะดวกใช้เวลาเดินทางเพียง 45 นาที ประกอบกับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ที่มุ่งให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชนบท ความต้องการแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และแรงงานก่อสร้างจำนวนมากในการก่อสร้างถนน สร้างสนามบิน 700 ปี สร้างหมู่บ้านจัดสรร และสร้างอาคารใหญ่ในเมือง จึงทำให้คนในชุมชนเดินทางออกจากชุมชนเข้าสู่ตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น เพื่อประกอบอาชีพเสริมนอกฤดูกาลเกษตร นอกจากการทำงานในเมืองเชียงใหม่แล้วยังเดินทางไปหางานทำในจังหวัดใกล้เคียง ลำปาง พะเยา ตาก และกรุงเทพมหานคร ส่วนการทำงานในจังหวัดเชียงใหม่มีทั้งไปกลับและพักค้างคืน ความต้องการแรงงานก่อสร้างมีมาก ซึ่งทำให้คนใน ชุมชนนี้เดินทางออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างจำนวน 78 ครอบครัว จากจำนวนครอบครัว 224 ครอบครัว คิดเป็น 34.8% ซึ่งจะมีผู้รับเหมาก่อสร้างเดินทางมาหาแรงงานก่อสร้างในชุมชน มีบริการรถรับส่งจากชุมชนถึงสถานที่ก่อสร้างในตัวเมืองเชียงใหม่ ไป-กลับ นายยันต์ (อบต.) เล่าว่า "คนหนุ่มในบ้านนี้ ออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างในเมืองกันเกือบทุกหลังคาเรือน บางบ้านไปทั้งสามีภรรยา"

ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมนี้ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต จากภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้คนในหมู่บ้านเดินทางออกไปทำงานนอกหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยออกไปทำงานรับจ้างแรงงานในตัวเมืองเชียงใหม่ เดินทางเข้าไปเย็นกลับและทำงานในต่างจังหวัดไปพักค้างคืน ส่วนงานในโรงงานอุตสาหกรรมลำพูนที่ต้องการแรงงานหญิง ซึ่งทำงานผลัดเปลี่ยนเวร (กะ) มีรถรับส่งถึงหมู่บ้าน ผู้ใหญ่สุวิทย์ กล่าวถึง การออกไปทำงานของลูกบ้านว่า “กลางวันบ้านนี้มีแต่คนแก่เฒ่าบ้าน คนหนุ่มคนสาวไปทำงานในเมือง เย็นๆ จึงจะกลับ ผู้หญิงก็ทำงานที่นิคมลำพูน กลางวันนอนพักผ่อน เข้าเวรกันทั้งกลางวัน และกลางคืน”

สำหรับผู้ใช้แรงงานที่เดินทางไปทำงานต่างจังหวัด กล่าวว่า “การออกไปดำเนินชีวิตนอกหมู่บ้าน ทำให้มีความอิสระ การประพฤติปฏิบัติตัว ไม่มีใครรู้ ใครเห็น รวมทั้งการเที่ยวหญิงขายบริการ” “เลิกงานมีเวลารว่างตอนเย็น ทำให้เกิดความเหงา ว้าเหว่ คิดถึงบ้าน” “การทำงานมีความเครียด ก็หาทางระบายความเครียดด้วยการดื่มเหล้า” “การทำงานมีรายได้ดี ทำให้มีโอกาสดังเวลาและเงินที่เอื้อต่อการเที่ยวเตร่”

การเที่ยวเตร่และเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ เป็นพฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติกันในหมู่คนงานก่อสร้างเป็นส่วนใหญ่ ดังเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งจำเป็นของผู้ชายที่อยู่ห่างครอบครัว และมักจะเกิดขึ้นหลังจากได้เงินค่าจ้างและมีการดื่มสุรา จากนั้นก็จะไปใช้บริการทางเพศตามสถานที่ต่างๆ

แรงงานที่ออกไปทำงาน หลายคนติดเชื้อ มีอาการและเสียชีวิต ทำให้คนในหมู่บ้านรับรู้ข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ ในลักษณะที่ใกล้ตัว หลายคนรู้สึกกลัวและเลิกเที่ยวหญิงบริการ แต่กระนั้นก็ตามก็ยังมีคนเที่ยวอยู่ โดยมีการป้องกันตัวมากขึ้น

ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานทางด้านการควบคุมทางสังคม จากการเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม การรับจ้างทำงานนอกหมู่บ้าน ซึ่งต้องเดินทางออกจากสังคมในหมู่บ้านไปทำงานนอกหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ในอดีตมีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ผู้ใหญ่ใน ครอบครัว พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้องที่เคย ทำหน้าที่ อบรม สั่งสอน ตักเตือน ดูแลสอดส่องพฤติกรรมของคนในครอบครัว รวมทั้งคนในชุมชน ซึ่งเป็นบทบาทการควบคุมทางสังคมได้ถูกลดบทบาทลง เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมลดลง ต่างคนต่างอยู่มากขึ้น และได้ให้ความสำคัญของบทบาทการควบคุมทางสังคมแก่ระบบการศึกษา ซึ่งจะเห็นว่าคนในชุมชนนี้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเดินทางเข้าไปเรียนต่อในตัวอำเภอ และ

ในเมืองเชียงใหม่ และสำหรับคนกลุ่มวัยแรงงานเกือบทุกบ้าน เดินทางไปออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว จึงทำให้บทบาทการควบคุมทางสังคม โดยครอบครัว และชุมชนได้ถูกลดบทบาทลง มีการดำเนินชีวิตที่อิสระเป็นโอกาสที่จะมีพฤติกรรม การเที่ยวหญิงขายบริการ และเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ รวมทั้งกลุ่มเพื่อนสนิท กลุ่มเพื่อนอาชีพเดียวกันจะมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยม ความคิดความเข้าใจและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 คนให้ความเห็นว่า

ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน มีความอิสระจากครอบครัว ความเหงา ว้าเหว่ รวมทั้งความพร้อมทางด้านเวลา และการเงิน ซึ่งการดำเนินชีวิตที่เป็นอิสระ การดื่มเหล้าเที่ยวเตร่กับกลุ่มเพื่อน และกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ที่ตามมาก็คือ การเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ ผู้ใช้แรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้านได้สะท้อนความคิดเห็นให้ทราบว่า “ความเหงา ความว้าเหว่ ทำให้คิดถึงบ้าน และต้องการระบายความต้องการทางเพศ” “การเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ เพราะอยากลองของใหม่บ้าง เปลี่ยนบรรยากาศ” “การออกไปทำงานต่างถิ่น เป็นโอกาสที่ทำให้มีอิสระ มีเวลาและเงินพอที่จะหาความสุขส่วนตัวซึ่งต้องไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน”

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา เหตุผลที่กลุ่มผู้ชายที่ยังมีพฤติกรรม การเที่ยวหญิงขายบริการ เพราะว่า สาเหตุที่ต้องออกนอกบ้านไปกินเหล้า เที่ยวเตร่นอกบ้าน และเที่ยวหญิงขายบริการ สาเหตุจากการทะเลาะเบาะแว้งกัน แม่บ้านเข้ม (ขี้บ่น) ทำให้พ่อบ้านรู้สึกเบื่อหน่าย เมื่อออกไปหาความสุขนอกบ้าน หญิงขายบริการพูดจาดี ตามใจ ให้บริการดี รูปร่างหน้าตาดี จึงทำให้ติดใจและอยากไปเที่ยวบ่อยๆ รวมทั้งค่านิยมในการเที่ยวหญิงขายบริการไม่ใช่เรื่องเสียหาย เป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชาย เป็นการตอบสนองความต้องการทางจิตใจ ซึ่งสังคมยอมรับได้ว่าไม่เสียหาย

จากการสนทนากลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน ในประเด็นความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างสามีและภรรยา พ่อบ้านบอกว่า บางครั้งภรรยาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสามีได้ จึงทำให้ผู้ชายต้องออกไปเที่ยวนอกบ้าน เที่ยวหญิงขายบริการ ซึ่งเกิดขึ้นได้เสมอและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ชายต้องออกไปเที่ยวผู้หญิงนอกบ้าน ส่วนแม่บ้านก็บอกว่า การติดเชื้อเอดส์ในครอบครัวนั้น เพราะผู้หญิงเชื่อใจสามี การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาจึงไม่นิยมใช้เมื่อใช้ถุงยางอนามัยก็จะระแวงสงสัยกันว่าต้องไปเที่ยวและมีปัญหาการติดเชื้อมาแน่นอน

ต้องตรวจเลือดเพื่อยืนยันความปลอดภัยก่อน จึงจะยอมมีเพศสัมพันธ์กับสามีและถ้าจะควบคุมการเที่ยวของสามีได้แน่นอน ก็ต้องไปทำงานด้วยกันทั้งสามีและภรรยา ไปกลับพร้อมกัน อยู่ในสายตาดตลอดเวลา เพื่อควบคุมมิให้สามีไปเที่ยวหญิงขายบริการ

ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มผู้หญิง ให้ความเห็นว่า สาเหตุที่ผู้ชายชอบเที่ยว ผู้หญิงขายบริการ ก็เพราะว่าเป็นนิสัยปกติ ไม่มีใครว่า สังคมยอมรับ ชอบลองของใหม่ เหล้าพาไป ถ้าจะให้ดีต้องให้ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เพื่อกันไม่ให้ติดเชื้อเอดส์ แล้วนำมาติดลูกเมีย เพราะห้ามไม่ได้ อีกทั้งก็ไม่ว่าเขาไปเที่ยวหรือไม่ เมื่อออกไปทำงานนอกบ้าน

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

การมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการออกไปรับจ้างทำงาน โดยได้รับค่าจ้าง วันละ 100 – 150 บาท ทำให้ฐานะทางการเงินดีขึ้น ได้นำเงินส่งมาให้ครอบครัว สร้างบ้านเรือน ซื้อยาเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เช่น รถจักรยานยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ มีใช้กันทุกบ้านบางบ้านมีเครื่องซักผ้าใช้เพื่อประหยัดเวลาในการซักผ้า ร้านค้าในหมู่บ้านมีสินค้าขายหมุนเวียนมากขึ้น ซึ่งจะไปซื้อมาจากในเมือง นางสุขเจ้าของร้านขายของชำเล่าว่า “ร้านขายของในหมู่บ้านจะขายดี ในช่วงที่มีคนงานได้รับเงินค่าแรงสินค้า ได้แก่ของใช้อุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและเหล้า เบียร์” จากการสังเกตร้านค้าของชำทุกร้าน ในหมู่บ้านจะพบว่ามีเหล้าขายทุกร้าน และตอนเย็นหลังเลิกงาน คนงานที่กลับจากการทำงานก็จะมานั่งร่วมวงกันดื่มเหล้า ก่อนกลับไปรับประทานอาหารเย็นที่บ้าน ซึ่งก็ให้เหตุผลว่า “แก้ปวดเมื่อย ให้นายเหนื่อย ช่วยให้มีประทานอาหารอร่อย หลับสบาย”

จากการที่ครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ฐานะความเป็นอยู่ในครอบครัวสุขสบายขึ้น มีเงินมากพอที่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในเมืองเชียงใหม่ เพื่อเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ซึ่งในปัจจุบันนี้โรงเรียนประถมศึกษาของหมู่บ้านนี้ต้องยุบไปพร้อมกับโรงเรียนบ้านน้ำบ่อหลวง เพราะมี เด็กนักเรียนเข้าเรียนจำนวนน้อย ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในอำเภอ สันป่าตอง มีรถนักเรียนรับส่ง เข้าไป – เย็นกลับ ส่วนนักเรียนมัธยมและนักเรียนอาชีวศึกษาที่ไปเรียนในตัวเมืองเชียงใหม่ มีทั้งไป – กลับ และเช่าหอพักอยู่ในเมือง

การดำเนินชีวิตของผู้รับจ้างแรงงาน จากข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนบอกว่า วันที่เงินค่าแรงออกจะมีการดื่มเหล้าสังสรรค์กันและพักผ่อนด้วยการไปเที่ยวตามสถานเริงรมย์ และต่อด้วยการเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะไปกันเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่สนิทกันคน

สองคนเท่านั้น จากการที่มีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ไม่เดือดร้อนเรื่องเงิน สามารถจัดสรรปันส่วนให้กับครอบครัวได้โดยไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน อีกทั้งอัตราค่าบริการหญิงขายบริการก็อยู่ในอัตราที่จะซื้อบริการได้ คือ ครั้งละ 80 – 100 บาท , 100 – 150 บาท จากการสนทนากลุ่มพ่อบ้าน แม่บ้านก็ได้ความเห็นว่ “ในอดีตการเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศของสามีนั้นยอมรับได้เนื่องจากสามีเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว แต่การเที่ยวนั้นต้องไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนในเรื่องการเงิน แต่ในปัจจุบันนี้มีโรคเอดส์ระบาด ผู้หญิง ผู้ชาย สามี ภรรยาต้องซื้อสตัยต่อกัน การไปเที่ยวหญิงขายบริการต้องระมัดระวังติดโรคเอดส์ ถ้าจะให้ดีก็ต้องไม่เที่ยว หากจะเที่ยวต้องใช้ถุงยางอนามัยป้องกัน”

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม

การคมนาคมสายหลักจากหมู่บ้านถึงอำเภอสันป่าตอง สู่ตัวเมืองเชียงใหม่ มีถนนหลัก 2 สายที่เป็นถนนคอนกรีต การเดินทางโดยรถยนต์รับจ้างประจำทาง รถยนต์ส่วนตัว รถมอเตอร์ไซด์ส่วนตัว ใช้ระยะเวลาเดินทางสะดวกสบาย ใช้เวลาเดินทางเพียง 45 นาที ก็ถึงเมืองเชียงใหม่ กลุ่มวัยแรงงานสามารถเดินทางไปหางานทำในเมืองได้สะดวกขึ้น เข้าไปเย็นกลับ ซึ่งในเมืองมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก ทั้งแรงงานก่อสร้าง แรงงานบริการ ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านค้า ร้านอาหาร แหล่งบันเทิง ฯลฯ และรวมทั้งการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมลำพูน ซึ่งต้องการแรงงานผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ มีรถโรงงานมารับคนงานในหมู่บ้าน ทำงานกันเป็นกะกลางวัน กลางคืน ในช่วงเวลากลางวันจะมีเฉพาะผู้สูงอายุและเด็กเล็กอยู่เฝ้าบ้าน คนหนุ่มสาว พ่อบ้าน แม่บ้านจะเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน ตอนเย็นก็จะกลับหมู่บ้าน

การสาธารณูปโภคที่ช่วยทำให้การดำเนินชีวิตได้รับการยกระดับ คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนี้ให้ดีขึ้น ได้แก่ การมีไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์บ้าน ประปาหมู่บ้าน ร้านค้าของชำ ตลาดสด รถรับจ้างประจำทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอ และถึงจังหวัด นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่าแหล่งบริการร้านอาหาร คารา -โอเกะ ร้านขายยาแดงเหล้า ที่มีให้เห็นตลอดข้างทางจากชุมชนถึงตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งผู้ใช้แรงงานจะแวะดื่มยาแดงเหล้ากินคนละก๊ก 2 ก๊กเป็นประจำก่อนกลับบ้าน

ซึ่งผลจากการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้ มีความเจริญทางด้านสิ่งแวดล้อม การคมนาคมที่สะดวกนั้นคือ การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่แบบวิถีชนบทได้เปลี่ยนเป็นความเป็นอยู่แบบวิถีคนในเมืองมากขึ้น

เช่น การพักผ่อนด้วยการดื่มเหล้า เที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ การเที่ยวเตร่กลางคืนของเด็กวัยรุ่นหนุ่มสาว ซ่อนทำยารมอมเตอร์ไซค์ออกไปเที่ยวนอกหมู่บ้าน การเที่ยวในสถานเริงรมย์คาราโอเกะ ร้านขายเหล้า (ผับ) ในทศลัษณ์ดังกล่าวของนายถา (อสม.) "การเที่ยวเตร่กลางคืนของวัยรุ่นเป็นเรื่องปกตินิสัย ที่สังคมยอมรับ ถนนหนทางสะดวก เขาไปเที่ยวกันที่ไหนทำอะไรกันผู้ใหญ่ก็จะไม่รู้ไม่เห็น พวกเขาเป็นอิสระมาก ผู้ใหญ่ก็ได้แต่คอยดักเตือนให้สติ"

ส่วนการดำเนินชีวิตของเด็กนักเรียนที่เดินทางออกไปเรียนต่อในเมืองนายอู๊ด (อบต.) เล่าว่า มีทั้งเดินทางไปกลับ และเช่าหอพักอยู่ในเมือง หญิงชายชอบพอกันก็มักจะอยู่ร่วมกันเป็นคู่รักและมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับกันในกลุ่มวัยรุ่น ถือว่าเป็นเรื่องปกติไม่เสียหาย สามารถเปิดเผยได้ มีอิสระใครก็ไม่ว่าใคร สถานศึกษาไม่ได้ถือว่าเป็นเรื่องผิด นายอู๊ดเองก็เคยมีพฤติกรรมเช่นนี้เมื่อสมัยเรียนอาชีวะอยู่กับเพื่อนผู้หญิงขณะที่เรียนหนังสือได้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเรียนเรียนจบแล้วก็เลิกกันไป เพื่อนทุกคนก็มีเหมือนกัน

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้ง 7 คน ได้สะท้อนความคิดเห็นจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

"ถนนหนทางสะดวก อยากไปเที่ยวเมื่อไรก็ได้ทันที"

"การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นทำให้สามารถซื้อหาบริการทางเพศได้เพราะราคาก็พอซื้อได้"

"แหล่งบริการมีมาก ตามข้างทางก็มีขาย"

"การไปทำงานนอกหมู่บ้านไปเที่ยวทำอะไรที่ไหนก็ไม่มีใครรู้จักเรา มีอิสระ"

4.2 ความรู้และทัศนคติต่อเรื่องโรคเอดส์

ความรู้

เนื่องจากหมู่บ้านนี้ในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 2537 การระบาดของโรคเอดส์ใน ชุมชนแห่งนี้ ค่อนข้างรุนแรง เมื่อเปรียบเทียบกับอีกหลายชุมชนในเขตอำเภอ - สันป่าตอง คณะศึกษาวิจัย จากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา "การวิจัยประเมินผลกิจกรรมป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ในชุมชนชนบทภาคเหนือ" อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2539 ซึ่งพบว่าสถานการณ์เกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์ของสมาชิกชุมชนที่มีต่อโรคเอดส์ สมาชิกของชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ วิธีการป้องกัน และมีประสบการณ์อย่างดีในการดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วย โดยการเรียนรู้และถ่ายทอดข้อมูลจากครอบครัวที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยมาแล้ว ระดับความรู้สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่ ได้ยินและรับรู้ข้อมูล การรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ผ่าน

สื่อในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งโทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสาย ในหมู่บ้าน โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารให้ความรู้โดยทางราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประจำสถานีอนามัย นอกจากนี้แล้วเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ยังได้ดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน ที่จะนำไปสู่ความเข้าใจ การมีทัศนคติในทางบวก การยอมรับ และความเห็นใจผู้ติดเชื้อ และการดูแลผู้ป่วยที่ถูกต้อง ใน 3 รูปแบบ คือ (1) การถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีธรรมชาติและไม่เป็นทางการ โดยการเยี่ยมบ้าน จัดกลุ่มสนทนากลุ่ม (2) การถ่ายทอดความรู้ที่เป็นทางการโดยมีอุปกรณ์ วัสดุ เอกสาร จัดอบรมพิเศษ บรรยาย อภิปราย และการประชุมเฉพาะกลุ่มประชากรเป้าหมาย (3) การถ่ายทอดความรู้ด้วยการยกตัวอย่างจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ดังนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่าคนในชุมชนนี้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่ในระดับใด ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแบบสอบถาม เพื่อการประเมินความรู้ในกลุ่มผู้ใช้งานที่มีอายุระหว่าง 15-45 ปี โดยจำแนกเป็นชาย 23 คน หญิง 7 คน รวม 30 คน สถานภาพโสด 14 คน ไม่โสด 16 คน ระดับการศึกษา ป.4 - ปวช. พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องอยู่ในระดับ 90 เปอร์เซนต์ขึ้นไป

ดังตัวอย่างคำตอบต่อไปนี้

“โรคเอดส์ติดต่อเข้าสู่ร่างกายได้ทางเข็มฉีดยา การรับเลือด และทางเพศสัมพันธ์ โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย และจากแม่สู่ลูกโดยการให้นมลูก”

“โรคเอดส์ป้องกันได้โดย ไม่ใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน ไม่ติดยาเสพติด ใส่ถุงยาง อนามัย ทุกครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ไม่ร่วมเพศกับผู้ติดเชื้อเอดส์ ไม่เที่ยวล่าสาวกับผู้หญิงขายบริการ ไม่ร่วมเพศกับชาย - หญิง ที่ไม่ใช่สามีภรรยาตนเอง และตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ก่อนแต่งงาน”

“เมื่อสงสัยว่าติดเชื้อเอดส์ ต้องไปหาหมอตรวจเลือดให้แน่นอน ต้องรักษาสุขภาพให้ร่างกายแข็งแรง ไม่แพร่เชื้อให้คนอื่นโดยการใส่ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ไม่รับเชื้อเพิ่มจากการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงขายบริการ”

และจากการสนทนากลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน ได้สะท้อนคำพูดเกี่ยวกับความรู้ เกี่ยวกับการติดต่อ การป้องกัน และอาการของโรคเอดส์ ดังนี้

“โรคเอดส์ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทางเลือด โดยการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน และจากแม่สู่ลูก พ่อแม่ที่เป็นเอดส์ ลูกออกมาจะเป็นเอดส์ด้วย”

การป้องกัน

"ไม่สัมผัสสาดแผลผู้อื่น"

"ไม่ใช่เข็มฉีดยาร่วมกัน"

"ถ้าจะแฉ่ต้องให้ถุงยางอนามัย ครั้งเดียวก็ติดเอดส์ได้"

"เลิกเที่ยวล่าส่อนทางเพศกับหญิงขายบริการ"

"ต้องรักเดียวใจเดียว" (มีเพศสัมพันธ์กับภรรยาของตนเองเท่านั้น)

"เมื่อมีความต้องการทางเพศใช้วิธีธรรมชาติ(ช่วยตัวเอง) จะปลอดภัยที่สุด"

"มีเพศสัมพันธ์กับคู่วัยของตัวเองเท่านั้น"

กลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน ให้ความเห็นว่า "ต้องสอนให้เด็กรู้จักวิธีป้องกันโรคเอดส์โดยให้ มีถุงยางอนามัยไว้ใช้"

อาการผู้ป่วย

" ลักษณะผู้ป่วยเอดส์สังเกตเห็นได้คือ ผอม ผิวคล้ำดำ เป็นมะเสง (งูสวัด) มีตุ่มตาม ตัว ท้องเสีย เรียกว่า "เป็นเพี้ยง" "

กลุ่มคนที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ มีดังนี้

"กลุ่มคนที่เที่ยวหญิงขายบริการ โดยไม่ใช่ถุงยางอนามัย"

"กลุ่มคนที่ไปทำงานหรือไปเรียนที่พักอาศัยนอกหมู่บ้าน มีอิสระ ไม่มีคนควบคุม ดูแล"

"กลุ่มคนที่แต่งงานกับพอม่าย แม่หม้ายที่สามีหรือภรรยาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์"

"กลุ่มคนที่ดื่มสุรา เมาแล้วชอบไปเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ"

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ คนในหมู่บ้านนี้มีความรู้อยู่ใน เกณฑ์ดี เนื่องจากได้มีกิจกรรมให้ความรู้ในชุมชนอยู่อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่เข้าถึง ในชุมชน และครอบครัว

ด้านทัศนคติ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในชุมชนตั้งแต่ ปี 2537 ที่ผ่าน มา มีผู้ป่วยจำนวนมาก และเสียชีวิตหลายรายในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ปัจจุบันนี้มีผู้ติดเชื้อที่ ยอมเปิดเผยตัวเองอยู่ในหมู่บ้านนี้ จำนวน 4 คน ซึ่งยังไม่แสดงอาการ เนื่องจากในชุมชนนี้มี กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการป้องกันโรคเอดส์หลายรูปแบบ เช่น การประชุมกลุ่ม การอบรม การให้ข้อมูลตามระบบเสียงตามสายผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน แจกเอกสาร การเยี่ยมบ้านโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่ง

สมาชิก ชุมชนส่วนใหญ่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นสถานการณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยและครอบครัวผู้เสียชีวิตในชุมชนนี้ จึงพบว่าการเปลี่ยนแปลงไป

นายดา (อาสาสมัครสาธารณสุขผู้ทำหน้าที่เป็นกรรมการเอดส์ประจำหมู่บ้าน) ได้เล่าว่า ในอดีตเมื่อ 4-5 ปีที่ผ่านมา ผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ จะถูกเพื่อนบ้านรังเกียจไม่คบหาสมาคม อาหาร น้ำดื่มจากบ้านผู้ติดเชื้อ และผู้ป่วยเอดส์ ไม่มีใครกล้ารับประทานและดื่มเนื่องจากกลัวติดเชื้อและรังเกียจ บ้านพักอาศัยจะถูกจัดแยกให้อยู่ห่างไกลออกจากหมู่บ้าน (ท้ายบ้าน) งานชุมชนในหมู่บ้านหากมีผู้ติดเชื้อไปร่วมงาน ชาวบ้านทั่วไปก็จะไปร่วมงานน้อย เมื่อเจ็บป่วย พ่อแม่ สามีภรรยา จะเป็นผู้ดูแลปฐมพยาบาล เพื่อนบ้านจะไม่มีใครไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ เนื่องจากสภาพผู้ป่วยน่ารังเกียจ และเพราะกลัวติดเชื้อจากผู้ป่วย สุดท้ายเมื่อเสียชีวิต งานศพจะมีเฉพาะญาติสนิทที่ไปช่วยงานศพ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ติดเชื้อไม่กล้าเปิดเผยตัวว่าเป็นผู้ติดเชื้อเอดส์ กลัวสังคมไม่ยอมรับ จากการศึกษาพบว่า ในขณะที่มีผู้ติดเชื้อเอดส์เพิ่มมากขึ้น ผู้ป่วยเอดส์เสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคเอดส์มากขึ้น ทำให้คนในหมู่บ้านแห่งนี้กลุ่มต่างๆ ทั้งประชาชนทั่วไป ผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่างให้ความร่วมมือช่วยกันดูแลผู้ป่วยผู้ติดเชื้อ ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ชี้ให้เห็นว่าในสังคมนี้มีการยอมรับผู้ติดเชื้อ และผู้ป่วยเอดส์มากขึ้น ดังคำบอกเล่าของผู้ร่วมสนทนากลุ่มดังนี้

“เมื่อได้รับความรู้เรื่องโรคเอดส์ จากการอบรมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ทำให้มีความเข้าใจและรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ติดเชื้อ และไม่ รังเกียจผู้ป่วยเอดส์ได้ไปให้การปฐมพยาบาล ล้างแผล เช็ดตัวให้ผู้ป่วย เวชียณไปเยี่ยมเยียนเป็นประจำ พุดลอบใจ และให้กำลังใจสนับสนุนเงินช่วยเหลือกองทุนเอดส์แก่ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์” (อาสาสมัคร)

“สังคมในหมู่บ้านยอมรับผู้ติดเชื้อมากขึ้น ไม่รังเกียจ ตนเองสามารถที่จะเข้าไปสมาคมกับเพื่อนบ้านได้อย่างปกติ เมื่อรู้สึกเหงา ไม่สบายใจ ก็จะไปเข้ากลุ่มสมาชิกผู้ติดเชื้อเอดส์ที่โรงพยาบาลจัดตั้งขึ้น มีกิจกรรมได้พบปะพูดคุยกับผู้มีปัญหาเดียวกัน ทำให้รู้สึกสบายใจ ไม่ว่าเหว่ ไม่โดดเดี่ยว มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไป”

“ได้รับเชื้อเอดส์จากสามี สามีเสียชีวิตเมื่อ 3 ปีก่อน รู้สึกเสียใจมาก อยากฆ่าตัวตาย เพื่อนบ้านได้ให้กำลังใจ แสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้ความช่วยเหลือ ไม่มีใครรังเกียจ ไปมาหาสู่กันปกติ ทำให้รู้สึกสบายใจ เวลาเจ็บป่วยจะมีเพื่อนบ้านและญาติพาไปหาหมอที่

โรงพยาบาล ทุกวันนี้สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง มีงานทำและเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ติดเชื้อของโรงพยาบาลมีเพื่อนปลอบใจ และให้กำลังใจ” (ผู้ติดเชื้อ)

“เกิดความกลัวการติดเชื้อโรคเอดส์ เพราะเห็นเพื่อนๆ รุ่นเดียวกันป่วยและตายกันมาก การเที่ยวเตร่สนุกสนาน ดื่มสุรา เที่ยวหญิงชายบริการไม่มีแล้ว หากเกิดอารมณ์ทางเพศก็จะใช้วิธีช่วยตัวเองตามธรรมชาติ ไม่ไปเที่ยวเหมือนเมื่อก่อนการไปเที่ยวชอง หากมีคนรู้จักถูกนิทาและรังเกียจ จึงเปลี่ยนมาเป็นการออกกำลังกาย เล่นฟุตบอลตอนเย็นแทนการเที่ยวเตร่” (กลุ่มวัยรุ่น)

“เดี๋ยวนี้ไม่มีใครรังเกียจผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์แล้ว คนในหมู่บ้าน เมื่อรู้ที่บ้านไหนมีคนป่วย ก็จะนำอาหารบำรุงร่างกายไปเยี่ยมใต้ถุนอาคาร ให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยและญาติ ชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์มากขึ้น กลัวติดเชื้อเอดส์ การเที่ยวหญิงชายบริการต้องให้ถุงยางอนามัยทุกครั้งจึงจะปลอดภัย” (ผู้นำชุมชน)

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในอดีต จากความรู้สึกรังเกียจและกลัวการติดเชื้อจากสมาชิกในชุมชน จึงเปลี่ยนไปเป็นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เพราะคนส่วนใหญ่มีความเข้าใจดี รับว่าการติดเชื้อไม่ได้เกิดขึ้นง่ายดังที่คิดหรือกลัว คนป่วยและคน ติดเชื้อมักได้รับความเห็นใจจากเพื่อนบ้านว่า “เป็นคนเคราะห์ร้าย น่าสงสาร” “เป็นเรื่องธรรมดา เป็นแล้วปล่อยเลยตามเลย” และจากคำบอกเล่าชี้ให้เห็นว่า ในสังคมหมู่บ้านนี้ มีการยอมรับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์มากขึ้น จากการบอกเล่า ชี้ให้เห็นว่าในสังคมหมู่บ้านนี้ มีการยอมรับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์มากขึ้น โดยแสดงออกทั้งในแง่ความสงสาร ความเห็นใจ ไม่รังเกียจ การเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแนะนำ สำหรับผู้ติดเชื้อกล้าแสดงตนว่าเป็นผู้ติดเชื้อ สามารถไปมาหาสู่กับผู้ที่รู้จัก และดำรงชีวิตเยี่ยงคนปกติในสังคม และเมื่อมีผู้ติดเชื้อเสียชีวิต เพื่อนบ้านก็จะไปช่วยงานศพเช่นปกติ จึงทำให้ผู้ติดเชื้อเอดส์มีการเปิดเผยตัวเองมากขึ้น ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยสมัครเป็นอาสาสมัคร ช่วยกิจกรรมทางสังคม บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ช่วยเหลือหมู่บ้าน เผยแพร่ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต เพื่อสอนคนรุ่นใหม่ให้ระวังตนเองไม่ให้ติดเชื้อเอดส์ และเข้าร่วมกลุ่มชมรมผู้ติดเชื้อ (ในโรงพยาบาลสันป่าตอง) เพื่อช่วยเหลือกันเองในกลุ่มผู้ติดเชื้อ

การรับรู้ความเสี่ยง

ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนได้รับความรู้เกี่ยวกับกลไกการติดเชื้อ การป้องกันโรคเอดส์ จากการรณรงค์ให้ความรู้โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หน่วยสุศึกษาเคลื่อนที่ของโรงพยาบาลสันป่าตองที่เข้ามาจัดกิจกรรมให้ความรู้ สื่อทุกประเภท โดยโรคเอดส์ถูกจัดอยู่ในกลุ่มโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งคุ้นเคยเป็นอย่างดี ได้แก่ โรคหนองใน ฝีมะม่วง เพียงแต่มีความรุนแรงกว่าและรักษาไม่หาย ซึ่งเป็นการรับรู้ความรุนแรงของความเจ็บป่วย และรับรู้ว่าการเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์มากที่สุด แต่ก็ไม่สามารถส่งผลให้มีพฤติกรรมการเที่ยวหญิงขายบริการได้อย่างจริงจัง ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คน ยังคงมีพฤติกรรมการเที่ยวหญิงขายบริการโดยมีกระบวนการคิดว่า “โรคเอดส์สามารถป้องกันการติดเชื้อได้ด้วยการใช้ถุงยางอนามัย” “การเปลี่ยนพฤติกรรมจากเที่ยวหญิงขายบริการเป็นคู่ขาประจำที่เป็นคู่รัก แต่ไม่ได้ยูกินกัน เป็นสามีภรรยา” “การลดความถี่ของการเที่ยวหญิงขายบริการ” ซึ่งทั้งหมดนี้เข้าใจว่าจะปลอดภัยจากการติดเชื้อเอดส์ได้

ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นชาย ได้มีการเรียนรู้จากเพื่อนในสถานศึกษา และที่ทำงานเดียวกันเป็นผู้ชักชวน จากสถานการณ์ที่มีคนในหมู่บ้านนี้ป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์เป็นจำนวนมากกว่า 30 คน ซึ่งรวมทั้งเพื่อนสนิทของผู้ให้ข้อมูลที่เคยเที่ยวด้วยกันก็ป่วยและตายด้วยโรคเอดส์ ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 คนบอกว่า รับรู้ว่าการเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ “กลัวการติดเชื้อเอดส์จากหญิงขายบริการ” 5 รายยังคงมีพฤติกรรมการเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศต่อไป โดยพยายามหลีกเลี่ยงความเสี่ยงด้วยการใช้ถุงยางอนามัยเวลามีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการ แต่ก็มีเงื่อนไขคือ ถ้าเป็นคู่ขาประจำก็มักจะไม่ใช่ และการลดความถี่ของการเที่ยวหญิงขายบริการ ผู้ให้ ข้อมูล 1 รายไม่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ เนื่องจากไม่ได้สนใจเหตุการณ์และข่าวสาร คิดว่าเป็นเรื่องข่าวลือ จึงไม่มีความรู้ไม่ได้รับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยง จึงยังคงมีพฤติกรรมการเที่ยวหญิงขายบริการและปัจจุบันติดเชื้อเอดส์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน ที่ยังคงมีพฤติกรรมเที่ยวหญิงขายบริการได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเที่ยวหญิงขายบริการ ดังนี้

1. ความถี่ของการเที่ยว ก่อนโรคเอดส์ระบาด ตัวอย่างทุกคนเปิดเผยว่าเที่ยวหญิงขายบริการสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง และติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์บ่อยมาก รักษา কিনยา ฉีดยาเข็มเดียวกันหาย เที่ยวได้บ่อยๆ ก็ไม่กลัว เพราะรักษาง่าย เมื่อโรคเอดส์ระบาด การเที่ยวหญิงขาย

บริการก็ห่างลงมาก เทียวเดือนละ 1-2 ครั้ง มี 2 รายเลิกเทียวเด็ดขาด 1 ราย ยังเทียวเป็นประจำ เนื่องจากขาดไม่ได้ซึ่งเป็นผู้ติดเชื้อเอดส์ จึงไม่กลัว 2 ราย เปลี่ยนพฤติกรรมจากเทียวหญิงขายบริการมาเป็นมีคู่ขาประจำ ส่วนอีก 2 ราย ยังคงเทียวอยู่ แต่มีการป้องกันด้วยการใช้ถุงยางอนามัย เทียวเมื่อมีโอกาสเอื้ออำนวย แต่ไม่บ่อย โดยคิดว่า

“เทียวไม่บ่อย คงไม่ติดเชื้อ ใช้ถุงยางอนามัยป้องกันทุกครั้ง”

2. การใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มนักเทียวเพิ่มขึ้น ตัวอย่างทุกคนบอกว่า การมีเพศสัมพันธ์ถ้าจะให้ดีต้องไม่ใช้ถุงยางอนามัย “ลูกโคตดีกว่า” “เสียความรู้สึก” แต่เมื่อมีโรคเอดส์ระบาด การใช้ถุงยางอนามัยมีความจำเป็นมากขึ้น เพราะต้องป้องกันการติดเชื้อเอดส์ และสถานบริการเคร่งครัดให้ใช้ถุงยางอนามัย ส่วนขาประจำไม่จำเป็นต้องใช้เพราะไว้ใจกัน จึงเป็นเหตุให้ปริมาณการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่สถานอนามัยประจำตำบลก็บอกว่า “ถุงยางอนามัย สำหรับการป้องกันการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ มีปริมาณการเบิกจ่ายมาก จนมีไม่พอแจกจ่าย” นั้นหมายถึงว่า การรับรู้ว่าการเทียวหญิงขายบริการมีความเสี่ยงต่อโรคเอดส์มาก แต่ที่ยังกล้าเทียวอยู่เพราะเชื่อมั่นว่า ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันโรคเอดส์ได้ จึงมีการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้นกว่าเมื่อก่อนที่โรคเอดส์ระบาด แต่ก็ไม่ได้ปฏิบัติเคร่งครัดมากนัก เช่น งดเว้นการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่ขา และขณะมีอารมณ์เมามา

“ก่อนหน้านี้เทียวบ่อย เมื่อมีโรคเอดส์ระบาดมากขึ้น จึงเปลี่ยนจากหญิงขายบริการมาเป็นคู่ขาประจำ ทำให้มั่นใจว่า หญิงที่ไม่ล่าสอน ไว้ใจได้ ไม่มีเชื้อเอดส์ และหากไม่พอใจก็เลิกหากันไปไม่ต้องรับผิดชอบ ทั้งสองฝ่ายยินดีตกลงกันไว้ก่อน”

กล่าวโดยสรุป ทุกคนรับรู้ว่าการเทียวหญิงขายบริการมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์มาก ก็ไม่สามารถส่งผลให้เกิดการหยุดเทียวหญิงขายบริการได้ เพียงแต่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เทียวหญิงขายบริการ เช่น การใช้ถุงยางอนามัย เพราะเชื่อว่าถุงยางอนามัยมีประสิทธิภาพ สามารถป้องกันโรคเอดส์ได้ ซึ่งต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การลดความเสี่ยงด้วยการมีเพศสัมพันธ์กับคู่ขาประจำ ซึ่งมั่นใจว่าผู้หญิงที่ไม่ล่าสอนจะปลอดภัยจากเชื้อเอดส์ และการไม่เทียวบ่อย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 คนที่เลิกเทียวหญิงขายบริการเด็ดขาดเพราะแต่งงานแล้ว โดยให้เหตุผลว่าต้องรับผิดชอบครอบครัว ได้หันมาให้ความสนใจกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพออกกำลังกายเข้ากลุ่มออกกำลังกาย เล่นกีฬาในหมู่บ้าน รวมทั้งมีฟุตบอล ฝึกซ้อมเป็นประจำหลังเลิกงาน องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนงบประมาณสร้างลานกีฬาในหมู่บ้าน

4.3 ความเชื่อและค่านิยมที่เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์

จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ความเชื่อและค่านิยม การมีเพศสัมพันธ์ได้สะท้อนความคิด ดังนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์

“การมีเพศสัมพันธ์จะช่วยระบายความเครียดจากการทำงาน”

“การมีเพศสัมพันธ์จะทำให้ชีวิตยืนยาว”

“ความต้องการทางเพศ เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์”

“การหาประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ ของชายเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริงกับผู้หญิงขายบริการทางเพศ”

ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกหญิงขายบริการทางเพศ

“ผู้หญิงขายบริการทางเพศที่มีสุขภาพดี หน้าตาดี ไม่น่าจะมีเชื้อเอดส์”

“ผู้หญิงที่ไม่ลำส่อน ไม่ขายบริการ คู่ขาประจำ น่าจะปลอดภัยจากเอดส์”

“การเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศของผู้ชาย ถือว่าเป็นการหาประสบการณ์ทางเพศ ที่สังคมยอมรับ และให้โอกาสแก่ผู้ชาย”

“ไม่เที่ยวหญิงขายบริการบ่อย คงไม่ติดเอดส์”

“ต้องเลือกผู้หญิงที่ผิวสะอาด โดยดูจากลักษณะภายนอก สังเกตว่า ตัวผอม ผิวคล้ำ มีตุ่มตามตัว สงสัยไว้ก่อนว่าจะมีเชื้อเอดส์”

“ราคาค่าตัวผู้หญิงที่สูงหน่อย จะดีกว่า”

“หญิงขายบริการทางเพศที่ตรวจสุขภาพประจำ เป็นผู้หญิงที่ปลอดภัย”

“มีคู่ขาประจำ จะปลอดภัยกว่า”

“ถุงยางอนามัย มีประสิทธิภาพในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ดีที่สุด ดังนั้นการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศ ต้องสวมถุงยางอนามัยทุกครั้ง”

“เชื้อโรคเอดส์ในผู้หญิง จะถูกขับถ่ายออกทางประจำเดือนทุกเดือน จึงทำให้เชื้อลดน้อยลงในผู้หญิง จึงไม่ต้องป้องกันการติดเชื้อเอดส์จากการให้บริการการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงขายบริการทางเพศ ด้วยการใช้ถุงยางอนามัย”

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักตามความเชื่อของตนเองพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ ดังนี้คือ ลดความถี่

ของการเที่ยวจาก สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง เป็นเดือนละครั้ง หรือนานๆ ครั้ง การมีเพศสัมพันธ์กับคู่อีกแทนการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศ การเคร่งครัดในการสวมถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศ การเลิกเที่ยวหญิงขายบริการอย่างเด็ดขาด โดยเข้าร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายทดแทนการเที่ยวเตร่ดื่มสุรา

ด้านค่านิยม

ค่านิยมในการเที่ยวหญิงขายบริการของชายไทยทั่วไป ได้ถูกกำหนดกันต่อๆ มาว่าเป็นเรื่องธรรมดาและไม่ใช่ว่าเรื่องเสียหาย ผู้ชายเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการเป็นการขึ้นครุ เรียนรู้ ประสบการณ์ทางเพศ มีความเป็นชาย เป็นการระบายความเครียด ดังนั้น ผู้ชายจึงหาโอกาสที่จะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการเมื่อมีโอกาส โดยมีคำพูดทำนองนี้

"การเที่ยวหญิงขายบริการ เป็นการแสวงหาความพึงพอใจที่คุ้นเคยมานาน เล็กไม่ได้"

"ความต้องการทางเพศสัมพันธ์ เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์"

"ผู้ชายที่เที่ยวเพราะติดใจในบริการ และอยากเปลี่ยนบรรยากาศบ้าง"

"การเที่ยวผู้หญิงของผู้ชายไม่เสียหาย แต่งงานแล้วต้องเลิก เพราะต้องรับผิดชอบครอบครัว"

"ผู้ชายคนไหนที่ไม่เคยเที่ยว ไม่ใช่ลูกผู้ชาย"

"การเปลี่ยนรสชาติใหม่จากการแสวงหาความสุขทางเพศจากหญิงอื่นไม่ใช่เรื่องเสียหาย"

"การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ถือว่า เป็นการทดลองใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน"

"การเที่ยวหญิงขายบริการในสถานบริการจะถูกรังเกียจ ดังนั้นจึงหันไปนิยมใช้บริการในกลุ่มผู้หญิงขายบริการแอบแฝง หรือคูหาประจำแทน"

ส่วนค่านิยมที่แสดงให้เห็นถึงการป้องกันความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ได้แก่

"ดีที่สุดต้องเลิกมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นเด็ดขาด จะได้ไม่ติดเอดส์"

"เที่ยวผู้หญิงขายบริการทุกครั้งต้องใช้ถุงยางอนามัย"

"ก่อนแต่งงานต้องตรวจเลือดทั้งชายและหญิง"

4.4 แหล่งบันเทิง สถานเริงรมย์ และแหล่งบริการทางเพศ

แหล่งบันเทิงและสถานเริงรมย์ในเชียงใหม่ เช่น ร้านอาหารที่มีนักร้อง คาราโอเกะ ในที่ลับ สถานอาบอบนวด จะมีหญิงบริการบริการและให้บริการทางเพศทั้งเปิดเผยและแอบแฝงรวมอยู่ด้วย การซื้อบริการทางเพศ สามารถทำได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ที่สำคัญคือสถานบริการดังกล่าวได้ขยายออกไปตามชุมชนและในหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อต้องการไปใช้บริการที่สะดวก สถานบริการเป็นสิ่งไร้ต่อความต้องการทางเพศ ทำให้พฤติกรรมการเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศยังคงดำเนินต่อไป แม้ว่าข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จะเป็นที่รับรู้กันมากแล้วก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวถึงการไปเที่ยวสถานบริการว่า

“กลางคืนไปเที่ยวในตัวเมืองเชียงใหม่ ตามร้านอาหารมีผู้หญิงซื้อ”

“บ้านนี้มีแหล่งขายบริการอยู่ท้ายบ้าน เมื่อก่อนมีลูกค้ามาก เดี่ยวนี้ปิดกิจการไปแล้ว ด้วยเหตุผลลูกค้าน้อยลง เพราะใครเที่ยวจะถูกรังเกียจจากคนในหมู่บ้าน จึงเปลี่ยนไปเที่ยวที่อื่นที่ไม่มีใครเห็นใครรู้”

“มีเงินซื้อบริการ ที่ไหนๆ ก็มีให้ซื้อ”

“แหล่งบริการนอกจากสถานบริการแล้ว ยังมีที่โรงแรม บ้านพักของผู้หญิง”

4.5 อิทธิพลกลุ่มเพื่อน

การสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนสนิทหลังเลิกงาน หรือวันที่ได้รับค่าจ้างแรงงาน การดื่มสุรา ถือเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ขาดไม่ได้ หลังจากนั้นก็จะชวนกันไปเที่ยวหญิงขายบริการทางเพศ และในปัจจุบันโรคเอดส์ได้แพร่ระบาดทั่วไปในทุกกลุ่มคนและทุกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน มีผู้ติดเชื้อเอดส์ในหมู่บ้านนี้มากขึ้น ดังนั้นการเที่ยวหญิงขายบริการจึงต้องระมัดระวังมากขึ้น ไม่ให้ใครรู้ ใครเห็น กลุ่มนักเที่ยวที่เคยเที่ยวกันเป็นกลุ่มจึงเปลี่ยนวิธีการเที่ยวมาเป็นการเที่ยวคนเดียวและลดการเที่ยวลง เพราะไม่สามารถเที่ยวอย่างเปิดเผยได้อย่างเช่นในอดีต เนื่องจากหากมีใครรู้ว่าไปเที่ยวหญิงขายบริการก็จะถูกว่ากล่าว และเป็นที่ยังเกียจของคนในชุมชน

แรงงานที่ดื่มเหล้าและไปเที่ยวหญิงบริการ เล่าว่า

“การไปเที่ยวหญิงขายบริการต้องไปกันเป็นกลุ่ม ไปคนเดียว รู้สึกอาย ไม่กล้าไป”

“การตัดสินใจไปเที่ยวหญิงขายบริการ ไม่ต้องเมา ไม่ต้องมีคนชวน ไปคนเดียวก็ได้ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของตัวเอง”

“กลุ่มเพื่อนไม่มีอิทธิพลต่อการเที่ยว ถ้าไม่อยากจะไปก็ปฏิเสธได้”

“เมื่อถูกถูกๆ ก็ต้องการพิสูจน์ตนเอง ให้กลุ่มเห็นก็เคยมี”

“เหล้าเข้าปาก มึนๆ หนอยใครชวนไปไหนก็ไปกัน”

นั่นคือ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจากการสนับสนุนและเสริมแรงทำให้เกิดการตัดสินใจ ในการไปเที่ยวหญิงขายบริการ แม้ว่าจะมีบางคนบอกว่า กลุ่มเพื่อนไม่เกี่ยวข้องอยู่กับความต้องการของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการไปใช้บริการทางเพศมักจะเกิดขึ้นหลังการดื่มเหล้าร่วมกัน ซึ่งเป็นค่านิยมเพื่อการแสวงหาความต้องการทางเพศจากหญิงอื่น ที่อยู่ในความนึกคิดที่สืบเนื่องมานาน ซึ่งเกิดขึ้นได้เสมอเมื่อมีโอกาสโดยไม่ต้องมีอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนเป็นตัวกำหนด

4.6 อิทธิพลของสื่อ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มอื่นๆ ได้ยอมรับว่าสื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกระบบ ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด โดยสื่อจะให้ความรู้ความเข้าใจ การเรียนรู้จากภาพและเสียงที่ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดจินตนาการ ซึ่งมีข้อมูลทั้งทางบวกและลบ ที่สามารถรับรู้ได้เร็วและนำไปกำหนดเป็นแบบแผนพฤติกรรมได้ ดังนั้นค่านิยมและความเชื่อของกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ยังคงนิยมการเที่ยวหญิงบริการอยู่ ส่วนหนึ่งมาจากความต้องการทางเพศ การชักชวนของกลุ่มเพื่อน และการได้รับแรงกระตุ้นจากสื่อลามกอนาจารทางเพศที่มีอยู่หลากหลายประเภท ซึ่งสื่อที่มีลักษณะลามก และกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอเอ็กซ์ หนังสือโป๊ ล้วนแต่ไม่มีคุณภาพในแง่การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเพศสัมพันธ์ หรือปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสม ในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ ในทางตรงข้ามสื่อเหล่านี้กลับตอกย้ำความเข้าใจผิดเรื่องเพศสัมพันธ์ และความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนจึงมีผลทำให้อยากรู้ อยากรอง และเกิดความต้องการแสวงหาจากประสบการณ์จริง